

MESTNA OBČINA CELJE

STRATEGIJA RAZVOJA KULTURE V MOC 2024-2027

z usmeritvami do leta 2031

KAZALO

1. ŽUPANOV NAGOVOR	5
2. UVOD	6
3. ANALIZA PSPN (SWOT)	7
3.1 Prednosti	7
3.1.1 Izjemna zgodovinska vrednost in kulturna dediščina	7
3.1.2 Državno financiranje kulture	8
3.1.3 Strateška lega	9
3.1.4 Rast turističnega obiska	9
3.2 Slabosti	10
3.2.1 Neučinkovita in nepregledna institucionalna ureditev	10
3.2.2 Šibko črpanje evropskih sredstev	10
3.2.3 Specifična kulturna infrastruktura	11
3.2.4 Financiranje kulture	11
3.2.5 Odsotnost trajnostnih praks	12
3.3 Priložnosti	12
3.3.1 Evropska sredstva	12
3.3.2 Kreativne industrije	13
3.3.3 Celjski grad kot unikatna kulturna infrastruktura	14
3.3.4 Digitalizacija	14
3.3.5 Povezovanje kulturnih organizacij	14
3.3.6 Inovativni modeli upravljanja	15
3.4 Nevarnosti	15
3.4.1 Upad gospodarske aktivnosti	15
3.4.2 Fiskalno pravilo in uravnoteženje proračuna	16
3.4.3 Inflacija	16
3.4.4 Rast fiksnih stroškov	16
3.4.5 Demografska slika	17
4. VIZIJA	18
5. POSLANSTVO	19
6. STRATEŠKI CILJI	20
6.1 STRATEŠKI CILJ 1: Razvojno naravnan sistem financiranja kulture	21
6.1.1 Nominalno rastoč obseg javnega financiranja kulture	21

6.1.2	Povečanje deleža sredstev za financiranje preko kulturnih razpisov in pozivov občine	22
6.1.3	Vzpostavitev večletnega projektnega in programskega razpisa	23
6.1.4	Digitalizacija razpisov na področju kulture	24
6.1.5	Spodbude za povezovanje kulturnih organizacij	24
6.2	STRATEŠKI CILJ 2: Učinkovit, povezan, prilagodljiv in inovativen kulturni ekosistem	25
6.2.1	Reorganizacija sistema javnih zavodov na področju kulture	25
6.2.2	Institucionalizacija in zapolnjevanje vsebinskih vrzeli na področju kulture	27
6.2.3	Spodbujanje sodelovanja in novi modeli upravljanja	28
6.2.4	Spodbujanje sodelovanja z nacionalnimi javnimi zavodi	29
6.2.5	Izmenjava znanja in dobrih praks	29
6.3	STRATEŠKI CILJ 3: Dostopna kulturna infrastruktura po meri uporabnikov	30
6.3.1	Prenova Stare grofije	31
6.3.2	Prenova Celjskega doma	32
6.3.3	Prenova Knežjega dvora	32
6.3.4	Celjski grad kot spektakelsko kulturno prizorišče	33
6.3.5	Zagotovitev depojev	34
6.3.6	Prenova Kajuhovega doma z vzpostavitvijo Centra urbanega dogajanja	35
6.4	STRATEŠKI CILJ 4: Kultura kot generator dodane vrednosti	36
6.4.1	Kultura in turistična ponudba mesta	36
6.4.2	Kulture in kreativne industrije	38
6.5	STRATEŠKI CILJ 5: Dostopna kultura za vse	39
6.5.1	Fizična dostopnost kulturne infrastrukture	39
6.5.2	Dostopnost spletnih strani	40
6.5.3	Finančna dostopnost	40
6.5.4	Kulturno-umetnostna vzgoja	41
6.5.5	Kultura kot prostor srečevanja	41
6.6	STRATEŠKI CILJ 6: Kultura kot osrednja vrednota mesta	42
6.6.1	Kulturna dediščina kot temeljna kulturna vrednota občine	42
6.6.2	Enotno poimenovanje mesta in glavnih mestnih atrakcij	43
6.6.3	Kulturen in spoštljiv dialog odločevalcev	43
6.6.4	MOC postane nacionalno in mednarodno pomembno kulturno središče	44
7.	Programske usmeritve 2024-2027	45

7.1	Področje knjige _____	45
7.2	Gledališko področje _____	45
7.3	Glasbeno področje _____	46
7.4	Plesno področje _____	46
7.5	Področje kulturne dediščine _____	47
7.6	Ljubiteljske kulturne dejavnosti _____	47
7.7	Razvoj drugih kulturnih področij _____	48
8.	Strateške usmeritve 2027-2031 _____	49
8.1	Sistem financiranja kulture _____	49
8.2	Kulturni ekosistem _____	49
8.3	Kulturna infrastruktura _____	50
8.4	Mednarodno sodelovanje _____	50
8.5	Digitalizacija in podnebna odgovornost _____	50
9.	IMPLEMENTACIJA IN NADZOR _____	51

SEZNAM TABEL IN GRAFOV

Tabela 1: Analiza PSPN kulturnega ekosistema MOC _____	7
Tabela 2: Prenositve in prihodi turistov 2019-2022 _____	9
Tabela 3: Optimistična napoved povečevanja celotnih izdatkov za kulturo MOC v obdobju 2024-2027 _____	22
Tabela 4 Pesimistična napoved povečevanja celotnih izdatkov za kulturo MOC v obdobju 2024-2027 _____	22
Tabela 5: Delitev deležev sredstev za razpise MOC na področju kulture v obdobju 2024-2027 po razpisnih oblikah _____	24

1. ŽUPANOV NAGOVOR

Spoštovani Celjanke in Celjani,
vsi ki ustvarjate, spremljate ali usmerjate
kulturno življenje v našem mestu,

v branje vam ponujamo Strategijo razvoja kulture Mestne občine Celje, ki smo jo
zastavili kot temelj in vodilo za naše delo na tem področju v naslednjem obdobju.

Zgodovina in kulturna dediščina sta pod simbolom treh zvezd nesporni zaščitni znak
Celja, danes pa njegove prebivalce prepoznavamo po ustvarjalnosti in iniciativnosti
v najširšem pomenu besede. S ponosom na dosežke, institucije in umetniške
presežke, ki so del celjskega vsakdana, ter z občutkom odgovornosti za razvoj tega
pomembnega in širokega sektorja, smo k pripravi strategije pristopili z namenom
postavitve jasnih ciljev in zavez, ki nam bodo pomagali pri ohranitvi in
razvoju vrednot, ki jih prepoznavamo kot skupnost.

V celjski kulturi želimo negovati spodbudno okolje, ki podpira ustvarjalnost,
razumevanje ter spoštovanje kulturne dediščine in prepoznavne mestne identitete
Celja. Dostopen in vključujoč kulturni ekosistem naj prispeva h kakovosti bivanja
vseh Celjank in Celjanov ter promovira umetnost kot osnovno dobrino, ustvarjalnost
in kreativno delo pa kot temeljni razvojni načeli.

Zahvaljujem se vsem, ki so prispevali k nastanku tega dokumenta in vsem, ki boste
poskrbeli za njegovo vključevanje ter uresničevanje v delovanju zavodov, društev,
gospodarskih pobud in zgodb, ki jih bomo pisali v prihodnjih letih.

Verjamem, da bo strategija koristen vodnik in dobrodošel opomnik pri ustvarjanju
kulturnega obraza Celja v prihodnjih letih. Veselim se tega procesa in vas vabim, da
se na to pot podamo skupaj.

Matija Kovač
župan Mestne občine Celje

2. UVOD

Projekt priprave Strategije razvoja kulture v Mestni občini Celje (v nadaljevanju tudi MOC) za obdobje 2024-2027 z usmeritvami do leta 2031 temelji na želji in potrebi po kvalitetnem strateškem načrtovanju razvoja kulture v MOC in hkrati obveznosti občine, predvidene v 14. členu Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (v nadaljevanju: ZUJIK), ki določa, da *lokalna skupnost sprejme svoj lokalni program za kulturo za obdobje štirih let, pri čemer lahko program vsebuje tudi dolgoročne usmeritve, ki presegajo to obdobje. Glede vsebine lokalnega programa za kulturo se smiselno uporabljajo določbe o nacionalnem programu za kulturo.*

Proces priprave Strategije razvoja kulture je na splošno potekal v treh fazah, pri čemer je bil prvi sklop aktivnosti namenjen poglobljeni analizi stanja, drugi strateškemu premisleku in opredelitvi relevantnih ciljev ter tretji kritični presoji zastavljenih ciljev, usklajevanju z relevantnimi deležniki in končnemu oblikovanju strategije. Priprava dokumenta je potekala po principu od spodaj navzgor tako, da smo skozi individualne in skupinske pogovore z deležniki opredelili potrebe in pričakovanja kulturnih organizacij, ter po principu od zgoraj navzdol, kar pomeni, da smo opredelili tudi zmožnosti in pričakovanja občine, analizirali dobre prakse in oblikovali sistemske cilje.

Podrobna analiza je zbrana in urejena v obsežnem ločenem dokumentu. V okviru tega dokumenta pa je predstavljen zgolj povzetek opravljene analize, zgoščen s pomočjo analitičnega modela PSPN in komentarjev.

Cilje, zastavljene v tej strategiji, lahko hierarhično razvrstimo v dva hierarhična nivoja, in sicer v strateške cilje in operative cilje. Vendar pa je strogo funkcijsko deljen in hierarhično opredeljen pogled na zastavljene cilje neprimeren, saj so ti med seboj kompleksno povezani in soodvisni.

Poleg analitičnega dela in opredelitve strateških in operativnih ciljev ta dokument vsebuje tudi poglavji o viziji in poslanstvu MOC na področju kulture, poglavje o programskih usmeritvah, poglavje o strateških usmeritvah v obdobju 2027-2031 in poglavje o implementaciji ter nadzoru nad izvajanjem strategije.

3. ANALIZA PSPN (SWOT)

Pri pripravi kulturne strategije na lokalni ravni nam analiza, znana pod kratico PSPN (Prednosti, Slabosti, Priložnosti, Nevarnosti), omogoča boljše razumevanje in upravljanje z izzivi in priložnostmi, ki so pred nami. Kot je poudaril predlagatelj tega pristopa, Albert S. Humphrey, je pomembno, da se strategije oblikujejo na podlagi celovitega razumevanja notranjih in zunanjih dejavnikov, ki lahko vplivajo na uspeh ali neuspeh sistemov. Rezultati analize PSPN kulturnega ekosistema Mestne občine Celje so predstavljeni v naslednji tabeli in utemeljitvah, ki ji sledijo.

PREDNOSTI – Izjemna zgodovinska vrednost in kulturna dediščina – Državno financiranje kulture – Strateška lega – Rast turističnega obiska	SLABOSTI – Neučinkovita in nepregledna institucionalna ureditev – Šibko črpanje evropskih sredstev – Specifična kulturna infrastruktura – Financiranje kulture – Odsotnost trajnostnih praks
PRILOŽNOSTI – Evropska sredstva – Kreativne industrije – Unikatna kulturna infrastruktura – Digitalizacija – Inovativni modeli upravljanja – Povezovanje kulturnih organizacij	NEVARNOSTI – Upad gospodarske aktivnosti – Inflacija – Fiskalno pravilo in uravnoteženje proračuna – Rast fiksnih stroškov – Demografija

Tabela 1: Analiza PSPN kulturnega ekosistema MOC

3.1 Prednosti

3.1.1 Izjemna zgodovinska vrednost in kulturna dediščina

Identiteta Celja temelji na izjemno bogati zgodovini in izstopajoči kulturni dediščini, kar lahko ob mestni arhitekturi, arheoloških najdiščih, premični in nesnovni kulturni dediščini začutimo praktično na vsakem koraku. Mestno jedro odraža številne plasti zgodovine - zaznamovan je s halštatsko kulturo, dobo Keltov, izjemno pomembnim obdobjem Rimljanov ter kasneje pomembnega srednjeveškega mesta. Morda najpomembnejši sta obdobji Celjskih grofov in kasneje Habsburške monarhije.

Tovrstna zgodovinska podstat je po eni strani že sama po sebi izjemna zanimivost, vendarle pa mestu nudi izvrstno priložnost za osredotočeno kulturno identiteto tudi v bodoče. Dediščina in zgodovina mesta sta lahko navdih in vir zgodb za sodobno

kulturno produkcijo, poleg tega ju je mogoče prečno povezovati z drugimi panogami, kot sta turizem in podjetništvo.

3.1.2 Državno financiranje kulture

Za vse kulturne javne zavode v MOC, zlasti pa za Pokrajinski muzej Celje, Muzej novejših zgodovine Celje in Slovensko ljudsko gledališče Celje, je značilno izrazito državno sofinanciranje dejavnosti, in sicer prek Ministrstva za kulturo. To v vseh treh omenjenih zavodih presega 70-odstotni delež celotnih prihodkov in v skupnem seštevku presega celotne izdatke MOC za kulturo.

Prisotnost državnega financiranja v kulturni ekosistem vnaša večjo robustnost, stabilnost, hkrati pa vpliva tudi na razvoj kreativnosti, karierne prioritete in mobilnost kulturnih ustvarjalcev v občini.

Posledica državnega financiranja je tudi, da Celje ni le lokalno ali regionalno, temveč na določenih področjih tudi nacionalno kulturno središče.

Na državni ravni je v času priprave Strategije razvoja kulture v MOC 2024-2027 z usmeritvami do leta 2031 v pripravi tudi nov Nacionalni program za kulturo. Ta se sprejema za osemletno obdobje, kar pomeni, da bo njegova veljavnost (verjetno bo sprejet za obdobje 2024-2032) predvidoma sovpadala s celotnim trajanjem Strategije razvoja kulture v MOC.

Zastavljeni strateški cilji novega Nacionalnega programa za kulturo so:

- Kultura za povezano družbo.
- Umetnost in kultura kot javno dobro.
- Kultura za trajnostno prihodnost.

V procesu priprave novega Nacionalnega programa za kulturo se kot ključne izpostavljajo tudi prečne politike:

- novi modeli upravljanja,
- dostopnost kulture (tudi decentralizacija),
- razvoj občinstev,
- krepitev zmogljivosti in gradnja podpornega okolja,
- infrastruktura,
- pogoji dela, delavske pravice in enakost spolov,
- digitalizacija in debirokratizacija,
- zeleni prehod na področju kulture.

Kulturna politika na nacionalni ravni teži tudi k opolnomočenju nevladnega sektorja in samozaposlenih v kulturi, k spodbujanju kreativnih industrij (CZK, KONS, RUK) in varstvu kulturne dediščine.

3.1.3 Strateška lega

Celje je izjemno dobro geografsko umeščeno, saj se nahaja približno na polovici poti med Ljubljano in Mariborom, hkrati pa je tudi manj kot dve uri vožnje oddaljeno od drugih pomembnih kulturnih mest, kot so Gradec, Zagreb, Trst, Celovec. Nahaja se neposredno ob avtocesti in tako enostavno dostopno tudi obiskovalcem iz bližnjih ali bolj oddaljenih krajev.

Takšna ugodna lokacija na kulturni ekosistem deluje spodbujevalno, saj omogoča veliko mobilnost in frekvenco kulturnih ustvarjalcev, obenem pa množičnost kulturnih odjemalcev.

3.1.4 Rast turističnega obiska

V skladu s poslovnimi poročili Zavoda Celeia iz preteklih let je mogoče zaznati okrepljen trend števila obiskov MOC, vse več je tako domačih kot tujih gostov. V letu 2022 je bilo število obiskov domačih turistov skorajda izenačeno s podatkom iz leta 2019, število turistov iz tujine pa še vedno ni bilo preseženo. Je pa to mogoče pričakovati v letu 2023 in naslednjih letih.

	2019	2020	2021	2022
Prenočitve (skupaj)	74.101	27.603	38.453	67.780
Domači turisti	15.307	10.590	14.806	18.435
Tuji turisti	58.794	17.013	23.647	49.345
Prihodi turistov (skupaj)	34.162	11.798	15.247	28.032
Domači turisti	8.833	5.297	6.389	8.812
Tuji turisti	25.329	6.501	8858	19.220

Tabela 2: Prenočitve in prihodi turistov 2019-2022¹

Povečan turistični obisk ima lahko zelo spodbuden vpliv tudi na mestno kulturo, če se ti dve področji smiselno povezujeta in dopolnjujeta. Povečan obisk pomeni tako povečan prihodkovni potencial, kot tudi nove oblike povpraševanja po specifičnih kulturnih formatih. Povprečna doba bivanja turista v Celju znaša 2,4 dni.

Tudi podatki o obiskanosti Starega gradu Celje pričajo o tem, da se raven obiskanosti vrača na tisto pred koronavirusno pandemijo.

¹ Vir: Poslovno poročilo Zavoda Celeia za leto 2022.

3.2 Slabosti

3.2.1 *Neučinkovita in nepregledna institucionalna ureditev*

Ob pregledu delovanja kulturnih javnih zavodov v MOC je mogoče ugotoviti, da osrednjo institucionalno strukturo kulturnega ekosistema sestavlja pet kulturnih javnih zavodov, in sicer Osrednja knjižnica Celje, Pokrajinski muzej Celje, Muzej novejšje zgodovine Celje, Slovensko ljudsko gledališče Celje in Zavod za kulturne prireditve in turizem Celeia. Prve štiri institucije predstavljajo tradicionalne oblike javnih zavodov (knjižnica, muzej, gledališče), iz ureditve pa je mogoče sklepati, da je naloga Zavoda Celeia zapolnjevati vrzeli javnega interesa na področju kulture, torej poskrbeti za dejavnosti, ki niso vključene v delo ostalih kulturnih javnih zavodov. Zavod Celeia namreč izkazuje elemente prireditvenega, galerijskega in muzejskega zavoda, upravlja z zelo pomembno javno kulturno infrastrukturo in deluje tudi kot lokalna turistična organizacija. Po pregledu poslovanja in financiranja tega zavoda je mogoče ugotoviti, da je ta s strani MOC večinsko financiran s proračunske postavke 18039002 - Umetniški programi, dejansko pa je večina njegovih sredstev, tudi kadrovskih, namenjena izvajanju aktivnosti na področju turizma. Takšna ureditev je primarno problematična, saj ni pregledna in je potencialno zavajajoča. Uravnoteženost kulturne in turistične ponudbe je tako tudi prepuščena vsakokratnemu vodstvu zavoda, kar nenazadnje onemogoča strateško dolgoročno načrtovanje na občinski ravni. Ob analizi dejanske alokacije sredstev se izkaže, da je del javnega zavoda, ki se ukvarja s področjem kulture, tako šibek in podhranjen, da so onemogočeni učinkovita delitev dela, specializacija in razvoj najbolj temeljnih dejavnosti, ki naj bi jih tovrsten zavod izvajal.

Hkrati je moč ugotoviti, da kljub relativni številčnosti kulturnih javnih zavodov (glede na število prebivalcev), ti med seboj relativno malo sodelujejo. Korak v pravo smer, ki ga pozdravljajo tudi vsi direktorji kulturnih javnih zavodov, je bila vzpostavitev kolegija Kultura. Vendar gre tudi v tem primeru za dokaj šibek instrument komunikacije in koordinacije. Za uresničitev programskih, infrastrukturnih in poslovnih potencialov kulturnega ekosistema bi bile potrebne intenzivnejše oblike koordinacije.

3.2.2 *Šibko črpanje evropskih sredstev*

Po pregledu poslovanja javnih zavodov in pogovorih z njihovimi vodstvi je bilo ugotovljeno, da je večina javnih zavodov izjemno šibka na področju črpanja evropskih sredstev. Nekateri med njimi sicer sporadično izvajajo evropske projekte, vendar v njih nastopajo zgolj kot partnerji in ne kot vodilni partnerji. Prav tako evropski projekti niso del splošne programske strategije zavodov oziroma del strateškega načrtovanja poslovnega razvoja zavodov. Kot glavna omejitvena razloga

se omenjata pomanjkanje dodatnih kadrov in omejene kompetence obstoječih kadrov.

Dokaj problematična je tudi splošna percepcija evropskega financiranja na področju kulture kot izjemnega in zahtevnega vira pridobivanja sredstev. Skladno z razvojem pristojnosti EU na področju kulture in dolgoletnim realnim upadanjem nacionalnega financiranja programskih dejavnosti, postaja evropsko financiranje *conditio sine qua non*, za obstoj in razvoj kulturnih institucij nove generacije.

V povezavi z evropskim financiranjem na področju kulture je smiselno omeniti še dva občinska javna zavoda, ki primarno sicer ne delujeta na področju kulture, imata pa na kulturni ekosistem velik vpliv. To sta Celjski mladinski center in Tehnopark Celje. Zlasti Celjski mladinski center je na področju evropskega financiranja izjemno uspešen, s pridobivanjem sredstev v okviru evropskih projektov izvaja večino svojih inovativnih programov. Razpolaga tudi z bogatim znanjem in izkušnjami na področju priprave in izvedbe tovrstnih projektov. S strateškega vidika bi bilo zelo smiselno pridobljene kompetence na tem področju prenesti tudi na kulturne javne zavode v občini.

3.2.3 *Specifična kulturna infrastruktura*

Ob pregledu kulturne infrastrukture v MOC je mogoče ugotoviti, da je ta izrazito specifična in na nekaterih področjih odlična, na drugih pa izrazito pomanjkljiva.

Opaziti je mogoče odsotnost jasne percepcije, kje se nahaja osrednji kulturni (zlasti prireditveni) center občine. Glede na lokacijsko in sistemsko umeščenost Zavoda Celeia ter upravljanje objekta bi bilo smiselno, da je osrednji prireditveni center v Celjskem domu. Ta namreč poleg glavne dvorane ponuja tudi druge, manjše prostore, ki so primerni za inovativne formate dogodkov. Žal v trenutni obliki, ob dani tehnični opremljenosti in obstoječi alokaciji kadrov, Celjski dom ni primeren za izvrševanje funkcije osrednjega kulturno-prireditvenega centra. Potrebna bi bila celovita (najmanj) tehnična prenova objekta in vzpostavitev vseh potrebnih temeljnih služb. Prav tako pa bi bila smiselna enotna programska koordinacija, ki bi vključevala tudi vse druge izvajalce in najboljše kulturne prireditve pripeljala v Celjski dom.

3.2.4 *Financiranje kulture*

Ob pregledu proračunskih dokumentov iz preteklih pet let je bilo ugotovljeno, da je delež odhodkov za kulturo glede na celotne proračunske odhodke relativno nizek

(vselej pod 5 %), v letu 2022 je znašal le 4,66 %². Ta podatek je treba interpretirati ob ugotovitvi, da se pretežni delež dejavnosti Zavoda Celeia financira s proračunske postavke 18039002 - Umetniški programi, dejansko pa je velik del teh sredstev alociran na področje turizma. Z dosledno interpretacijo lahko pridemo do zaključka, da dejanski delež odhodkov za kulturo znaša 3,70 do 3,90 % celotnih proračunskih odhodkov občine, kar pa je, primerjalno gledano, nizek odstotek.

V okviru financiranja kulture je mogoče opaziti tudi izrazito nesorazmerje med financiranjem javnih zavodov in financiranjem nevladnih organizacij preko javnih razpisov. Za financiranje razpisov, vključno z dejavnostmi JSKD, je bilo v letu 2022 namenjenih le 5,36 % celotnih občinskih odhodkov za kulturo. Ta delež je, primerjalno gledano, izjemno nizek, zato bi bilo smiselno načrtovati njegov postopni dvig. Prav tako je po mnenju številnih nevladnih organizacij na področju kulture smiselno spremeniti način izvajanja razpisov.

3.2.5 Odsotnost trajnostnih praks

Ob analizi delovanja javnih zavodov na področju kulture je bilo ugotovljeno, da ti praktično ne izvajajo trajnostnih praks, usmerjenih v zmanjšanje okoljskega odtisa. Zavedanje o pomenu trajnostnih praks v kulturi je na zelo nizki ravni, kratkoročno tako vedno prevladajo poslovni vidiki.

3.3 Priložnosti

3.3.1 Evropska sredstva

V okviru analize PSPN je bila med slabostmi že izpostavljena šibka zmožnost črpanja evropskih sredstev na področju kulture. Ravno zaradi relativne zapostavljenosti tega prihodkovnega vira je to tudi ena največjih priložnosti za relativno hiter programski in kadrovski razvoj občinskega kulturnega sistema. Kot je bilo ugotovljeno, številne kompetence in izkušnje na tem področju znotraj občine že obstajajo (MCC, MOC). V osnovi je potreben zasuk v dojemanju pomena evropskih sredstev, ki se stekajo na področje kulture, saj gre za redno prisotne in primarne vire financiranja, hkrati pa sta nujna tudi opolnomočenje zaposlenih in osredotočen dvig kompetenc na tem področju.

Smiselno bi bilo tudi intenzivnejše povezovanje kulturnih organizacij z Razvojno agencijo Savinjske regije.

² Občina različne kulturne dejavnosti financira, sicer v manjšem obsegu, tudi prek drugih postavk, vendar so zneski tako nizki, da ne vplivajo bistveno na predstavljen podatek.

Na področju kulturne politike Evropske unije je zagotovo eden izmed temeljnih programov Ustvarjalna Evropa. Ustvarjalna Evropa je program, namenjen kulturnemu in ustvarjalnemu sektorju, njegovo prvo sedemletno obdobje pa je prvič steklo leta 2014. Program združuje več prejšnjih programov EU, in sicer programe MEDIA (1991-2013), MEDIA Mundus (2011-2013) in Kultura (2000-2013). Parlament, Komisija in Svet so zaradi uspeha prvega programa maja 2021 sprejeli drugi program Ustvarjalna Evropa (2021-2027) in to z 2,44 milijarde evrov težkim proračunom, kar pomeni 36-odstotno povečanje glede na prejšnje obdobje.

Prav tako je izjemnega pomena pobuda Novi evropski Bauhaus. Gre za ustvarjalni in interdisciplinarni projekt, ki predstavlja zbirališče in prostor za oblikovanje načinov bivanja za prihodnost, in to na stičišču umetnosti, kulture, znanosti in tehnologije. Glavni cilj pobude je spodbujati ustvarjanje življenjskih prostorov v skladu z evropskim zelenim dogovorom, in sicer s podpiranjem (1) vključujočih in dostopnih prostorov, ki spodbujajo dialog med različnimi kulturami, področji, spoli, starostnimi skupinami, in (2) trajnostnih rešitev za spoštovanje planetarnih ekosistemov. S pobudo naj bi postavili tudi okvir virov financiranja, ki naj bi bil usklajen z večletnim finančnim okvirom. Komisija je 15. septembra 2021 objavila sporočilo o novem evropskem Bauhausu, v katerem so določeni njegov okvir, temeljna načela, ključni ukrepi in možnosti financiranja.

Nadalje je v usmeritvah EU na področju kulture mogoče zaznati močno spodbujanje povezovanja kulturnih in umetniških praks z gospodarstvom in to z namenom dvigovanja dodane vrednosti in zagotovitve delovnih mest. Spodbujanje tako imenovanih kulturnih kreativnih industrij (KKS) se izvaja deloma skozi kohezijsko politiko, deloma skozi kulturne projekte in programe.

Evropska unija želi s kulturno politiko zasledovati tudi druge, širše cilje oziroma vrednote EU, kot so na primer enakost moških in žensk, zeleni prehod, digitalizacija, decentralizacija in debirokratizacija.

3.3.2 Kreativne industrije

V obdobju priprave te kulturne strategije se že izvaja tudi Program evropske kohezijske politike 2021-2027. Ena izmed temeljnih usmeritev kohezijske politike na področju kulture je tudi spodbujanje kulturnih kreativnih industrij (KKS). Razvoj kulturnih in kreativnih industrij znotraj občine ima poleg kulturnega zlasti velik gospodarski potencial in lahko prispeva k hitrejšemu dvigu kompetenc kulturnih ustvarjalcev. Priložnost kulturnega ekosistema MOC je, da se aktivno vključi v operativne programe na področju kreativnih industrij (CZK, KONS, RUK) in s tega naslova črpa znanje, izkušnje, povezovanje in tudi morebitne finančne spodbude.

3.3.3 Celjski grad kot unikatna kulturna infrastruktura

Celjski grad zaradi lege in zgodovinskega pomena predstavlja kulturno infrastrukturo *par excellence*. Tovrstno kulturno infrastrukturo pa je za doseg visokih kulturnih ciljev treba tudi primerno obravnavati. Na Celjskem gradu je smiselno izvajati kulturne prireditve spektakelskega formata, ki lahko mesto vzpostavijo tudi kot mednarodno kulturno središče. Smiselno bi bilo postaviti temelje za ponoven zagon poletnega festivala, ki pa naj bo inovativen in odlično umetniško voden.

3.3.4 Digitalizacija

Digitalizacija izjemno intenzivno spreminja način delovanja kulturnih ekosistemov in vanje vnaša tako številne priložnosti kot tudi nevarnosti, značilne za kulturne panoge, ki so po naravi stroškovno intenzivnejše.

Ena glavnih prednosti digitalizacije na področju kulture je možnost povečanja dostopnosti kulturnih vsebin, poleg tega so na voljo boljše možnosti promocije oziroma osveščanja ter vzgoje publike. Z učinkovito implementacijo digitalizacije se dolgoročno optimizirajo tudi stroški poslovanja, kar posledično pomeni več sredstev za programsko delovanje.

Povsem novo obzorje odpira hiter napredek na področju umetne inteligence. Ta tudi v kulturni sektor vnaša številne nove možnosti in priložnosti, ki jih nekatere celjske kulturne organizacije že s pridom izkoriščajo.

Digitalizacijo se v javnih kulturnih institucijah, žal, še vedno dojema kot dodaten projekt in ne kot temeljno spremenjen način opravljanja dejavnosti. Digitalizacija je ena pomembnejših prečnih politik na nacionalni in evropski ravni in tudi na kulturnem področju nudi ogromno možnosti za hiter razvoj.

3.3.5 Povezovanje kulturnih organizacij

V okviru ekonomske analize zasebnih kulturnih organizacij, ki delujejo znotraj kulturnega ekosistema MOC, se je izkazalo, da so te izjemno razpršene oziroma jih je veliko, obenem pa so ekonomsko šibke. Ob analizi financiranja s strani MOC se je izkazalo, da velika večina organizacij na podlagi razpisov na področju kulture prejme sredstva v višini od 1.000,00 do 2.000,00 evrov letno. S tako omejenimi sredstvi na enoto je izjemno težko ustvarjati kulturne dobrine, poleg tega je takšno financiranje tudi izjemno neučinkovito, saj vsaka organizacija zase nosi nujne fiksne stroške, ki so povezani z njenim obstojem in poslovanjem.

Z vidika opolnomočenja kulturnega ekosistema bi bilo smiselno z instrumenti občinske kulturne politike kulturne organizacije spodbuditi k povezovanju in koprodukcijskemu sodelovanju. Na ta način bi se bistveno povečala zmožnost izvajanja kompleksnejših kulturnih projektov, dvignila bi se izhodišča za uspeh kulturnih organizacij na državnih razpisih s področja kulture, hkrati pa se s tovrstno prakso naslavlja tudi problem kulturne hiperprodukcije.

3.3.6 Inovativni modeli upravljanja

S strukturnimi spremembami, ki jih doživlja družba, se drugačijo tudi prakse upravljanja kulturnih organizacij in infrastrukture. Kljub temu da zakonodajni aparat zaradi številnih birokratskih ovir upravljanje še vedno strogo ločuje na javno in zasebno in da je percepcija vodenja še zmeraj relativno hierarhična (funkcijska), pa je v praksi mogoče zaznati postopno raztapljanje meja institucij in vse večjo vsebinsko in poslovno povezanost (odvisnost) javnih institucij na eni strani in zasebnega sektorja, civilne družbe ter preostalih deležnikov ekosistema na drugi strani.

Z novimi modeli upravljanja je mogoče kulturne institucije spodbuditi tako programsko kot tudi poslovno. S tem se sproščajo neuresničeni potenciali, ki ob strogem ločevanju organizacij ostanejo spregledani. Z vidika opravljene analize bi bilo smotno razmišljati o novi obliki upravljanja kulturnih organizacij v Celju, ki bi omogočila optimalno alokacijo sredstev glede na vsebinske kulturne potenciale, ki prebivajo v občini.

3.4 Nevarnosti

3.4.1 Upad gospodarske aktivnosti

Z vidika gospodarske aktivnosti je na podlagi trenutnih ekonomskih in finančnih kazalnikov mogoče pričakovati, da bo Evropska unija, tako pa tudi Slovenija kot njena članica, v izteku leta 2023 oziroma v letu 2024 prešla v recesijo. Recesija v ekonomskem kontekstu predstavlja zmanjšanje gospodarskih aktivnosti. Makroekonomski kazalniki - kot so bruto domači proizvod, stopnja zaposlenosti, investicijska potrošnja, izraba kapacitet, dohodek gospodinjstev, poslovni dobiček in inflacija - v obdobjih recesije običajno upadejo, nasprotno pa se število stečajev in stopnja brezposelnosti v tem času običajno povečata.

Pojav recesije ima na kulturni sektor običajno negativen vpliv, saj se zmanjšata tako javno financiranje kulturnih dejavnosti kot tudi zasebna potrošnja na tem področju.

Ob strateškem načrtovanju kulturne politike je zato izjemno pomembno razumeti in predvideti vpliv širših ekonomskih ciklov na lokalno kulturno krajino.

3.4.2 Fiskalno pravilo in uravnoteženje proračuna

Poleg verjetnosti prihajajoče recesije predstavljata dodatno zunanje tveganje oziroma možnost za občuten vpliv na razvoj lokalne kulture v MOC tudi fiskalno pravilo in z njim povezana obveznost izravnane proračuna na državni ravni. To bo imelo neposreden vpliv tako na občinski proračun kot na neposredno financiranje kulturnih javnih zavodov v MOC s strani Ministrstva za kulturo. Prav tako je mogoče pričakovati delni upad financiranja kulturnih projektov in programov, ki se v MOC izvajajo s strani države.

3.4.3 Inflacija

Hkrati s tveganjem recesije in obveznostjo izravnave proračuna na ravni države se kulturni sektor spopada tudi z relativno visoko inflacijo. Urad za makroekonomske analize in razvoj namreč za leto 2023 napoveduje letno stopnjo inflacije v višini 7,1 %, za leto 2024 pa 4,2 %. Tudi po letu 2024 je verjetno pričakovati, da bo inflacija še nekaj časa vztrajala nad 2 %. Ob morebitnem nominalnem nižanju financiranja kulturnih organizacij in istočasni, relativno visoki inflaciji bo v naslednjih letih zaradi rasti fiksnih stroškov kulturnih organizacij prišlo do t. i. dvojnega efekta, ki bo imel največji vpliv na razpoložljiva programska materialna sredstva.

3.4.4 Rast fiksnih stroškov

V letih 2022 in 2023 je večina javnih kulturnih zavodov občutila veliko rast fiksnih stroškov, ki običajno predstavljajo največji delež njihovega stroškovnega portfelja. Rast se je pojavila zlasti na področju stroškov dela, ki so se povečali zaradi strukturne inflacije preteklih let in sedaj prehajajo iz posledice v vzrok nadaljnjega višanja cen. Hkrati je imela pomemben vpliv na rast fiksnih stroškov tudi energetska druginja. Medtem ko se cene energentov relativno umirjajo, pa je na področju stroškov dela, upoštevajoč odprta pogajanja o novem plačnem sistemu v javnem sektorju, mogoče pričakovati njihovo rast tudi v prihajajočih letih.

3.4.5 Demografska slika

Trenutna demografska slika Celja je relativno neugodna. Naravni prirastek je bil leta 2021 negativen (-2,9) in višji od slovenskega povprečja (-2,0). Prav tako je bil negativen selitveni prirast (-4,3). Povprečna starost meščanov je bila 44,5 let in torej višja od slovenskega povprečja. Povprečna bruto plača je bila za približno 3 % nižja od slovenskega povprečja. Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja iz leta 2019 je v projekciji prebivalstva Celju v obdobju do leta 2038 napovedala znižanje števila prebivalcev za kar 8,8 %.

Negativni demografski trendi bodo, če bodo vztrajali dolgoročno, imeli zagotovo negativen vpliv tudi na delovanje kulturnega ekosistema. Problematični so tako z vidika celotnega občinskega financiranja in posledično kulture ter vidika vključevanja mladih v kulturne procese, pa tudi s stališča kupne moči prebivalstva, ki se je v več analizah izkazala za temeljni dejavnik zasebne potrošnje na področju kulture.

4. VIZIJA

Kultura v MOC je utemeljena na bogati kulturni dediščini, ki izvira iz zgodovinske pomembnosti mesta v obdobjih od antike do danes, hkrati pa jo bogati izjemen angažma posameznih kulturnih ustvarjalcev, ki kulturna področja na najrazličnejše načine napolnjujejo z vsebinami, jih spravljajo v življenje in jih približujejo prebivalkam in prebivalcem občine. V obdobju 2024-2027 si je Mestna občina Celje zadala kulturno vizijo, v središču katere bodo ljudje, tako prebivalci Celja kot tudi domači in tuji obiskovalci mesta.

Spreminjajoče se družbeno okolje kliče tudi po drugačnih pristopih v kulturi. Poleg tradicionalnih umetniških kulturnih področij se ob pojavu novih medijev in tudi zaradi novih definicij kulture in dožemanja dostopnosti kulturnih in umetniških vsebin kot ene od temeljnih človekovih pravic tako pojavljajo nove kulturne sfere, prakse, kulturni eksperimenti. Mestna občina Celje želi zagotoviti spodbuden, ambiciozen in predvidljiv ekosistem, v katerem se nove kulturne prakse lahko razvijejo, preizkusijo in nadgrajujejo.

Vizija Mestne občine Celje na področju kulture je:

Celje postane odprt in inovativen kulturni ekosistem, v katerem se skozi kulturno dediščino, ustvarjalnost, participativnost in nove modele upravljanja gradi kulturo za skupnost.

Vizija prihodnosti razvoja na kulturnem področju predstavlja najvišjo in obenem najširšo usmeritev občine, ki jo bo ta uresničevala ob upoštevanju svojih pristojnosti ter zastavljenih strateških in operativnih ciljev. Opredeljena vizija predstavlja tudi kriterij odločanja na področjih, na katerih strateške prioritete niso vnaprej opredeljene, in pri odločitvah, ki presegajo pomen zgolj enega družbenega področja.

MESTNA OBČINA CELJE

5. POSLANSTVO

MOC svoje poslanstvo na področju kulture uresničuje zlasti prek svojih pravno opredeljenih pristojnosti in oblike ter izvajanja sistema financiranja kulture. Jasna opredelitev poslanstva vzpostavi temeljno hierarhijo vrednot, ki jih občina zasleduje, hkrati pa opredeljuje usmerjena področja delovanja, ki jih vsebinsko napolnjujejo strateški in operativni cilji. Poslanstvo MOC na področju kulture opredeljuje spodnji odstavek.

Mestna občina Celje ustvarja stimulatívno kulturno okolje, v katerem se spodbujajo kreativnost, raznolikost in sodelovanje. Skozi uravnotežen sistem kulturnih javnih zavodov in zasebnih kulturnih organizacij zagotavlja stabilen kulturni ekosistem, v katerem je omogočeno trajno zagotavljanje kulturnih vsebin in kulturnih inovacij.

V nadaljevanju Strategije so pojasnjeni strateški cilji, s katerimi bo Mestna občina Celje zasledovala svoje poslanstvo na področju kulture. Razporejeni so po zaporedju od tistih, s katerimi Občina izvršuje svoje poslanstvo v največji meri in z največ pristojnostmi, do tistih, pri katerih ima sicer manj pristojnosti, še vedno pa vplivajo na delovanje kulturnega ekosistema.

MESTNA OBČINA CELJE

6. STRATEŠKI CILJI

Mestna občina Celje si je za obdobje od leta 2024 do leta 2027 zadala šest temeljnih strateških ciljev, s katerimi bo uresničevala svojo vizijo in poslanstvo na področju kulture. Ključni strateški cilji so bili identificirani na podlagi obsežne analize stanja kulturnega sistema v občini, ki je obsegala analizo sistema financiranja kulture, poslovanja kulturnih organizacij, programskega delovanja na področju kulture in analizo kulturne infrastrukture. Strateških ciljev je šest - takšna omejitev obsega strategije omogoča, da ta ostane osredotočena z naslavljanjem tistih področij, ki imajo v časovnem okviru strategije lahko največji pozitivni učinek na delovanje občinskega kulturnega sistema.

MOC je strateške cilje uskladila tudi s cilji drugih pomembnih strateških dokumentov na nacionalni in mednarodni ravni, med katerimi je upoštevala zlasti Strategijo razvoja Slovenije 2030³, Resolucijo o nacionalnem programu za kulturo 2022-2029⁴, strateške cilje in novosti programa Ustvarjalna Evropa 2021-2027 in cilje trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov⁵.

Strateške cilje vsebinsko določa več operativnih ciljev, s katerimi so predvideni konkretni ukrepi na posameznih področjih kulturnega ekosistema. Operativni cilji so zastavljeni tako, da so merljivi, dosegljivi, relevantni in časovno opredeljeni, kar bo dalje omogočilo jasnejšo presojo uresničevanja strategije.

Svoje poslanstvo na področju kulture bo Mestna občina Celje v obdobju 2024-2027 izvrševala skozi naslednje strateške cilje:

Strateški cilj 1: Razvojno naravnan sistem financiranja kulture

Strateški cilj 2: Učinkovit, povezan, prilagodljiv in inovativen kulturni ekosistem

Strateški cilj 3: Dostopna kulturna infrastruktura po meri uporabnikov

Strateški cilj 4: Dostopna kultura za vse

Strateški cilj 5: Kultura kot generator dodane vrednosti

Strateški cilj 6: Kultura kot osrednja vrednota mesta

³ Relevantni cilji Strategije razvoja Slovenije 2030 so zlasti drugi (znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo), četrti (kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete) in dvanajsti cilj (učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve).

⁴ MOC je pri pripravi strategije upoštevala tako veljavno Resolucijo o nacionalnem programu za kulturo 2022-2029 kot tudi že znane strateške usmeritve nove Resolucije o nacionalnem programu za kulturo, ki bo sprejeta predvidoma v letu 2024.

⁵ Relevantni cilji trajnostnega razvoja OZN so zlasti četrti (kakovostno izobraževanje), osmi (dostojno delo in gospodarska rast), deseti (zmanjšanje neenakosti) in enajsti cilj (pametna mesta in skupnosti).

6.1 STRATEŠKI CILJ 1: Razvojno naravnan sistem financiranja kulture

Mestna občina Celje sistem občinskega javnega financiranja kulture pripoznava kot osrednji predmet svoje odgovornosti, pristojnosti in hkrati poglobljen dejavnik razvoja kulture oziroma možnosti zanj. Občina svoje pristojnosti izvršuje tako z neposrednim financiranjem kot tudi s posrednimi spodbudami v obliki prizadevanj za izdatnejše financiranje kulturnih organizacij s strani države, povezovanja kulturnih organizacij s podjetji in zlasti z opolnomočenjem kulturnih organizacij z znanjem, sposobnostmi in potrebnimi sredstvi za vključevanje v evropske in druge mednarodne projektne ali programske konzorcije.

6.1.1 Nominalno rastoč obseg javnega financiranja kulture

Mestna občina Celje javna sredstva za financiranje kulture zagotavlja s proračunske postavke 1803 - Programi v kulturi, v okviru katere je v letu 2023 zagotovila sredstva v višini 3.920.072 EUR. Sredstva so bila namenjena transferjem v javne zavode na področju kulture (Osrednja knjižnica Celje, Zavod Celeia Celje, Pokrajinski muzej Celje, Muzej novejšje zgodovine Celje, Slovensko ljudsko gledališče Celje, Zgodovinski arhiv Celje), ljubiteljskim kulturnim dejavnostim - tako v okviru transferjev Javnemu skladu za kulturne dejavnosti kot tudi v okviru projektnega razpisa na področju kulture, investicijam, investicijskemu vzdrževanju in drugim programom s kulturnega področja. Zagotovljen obseg sredstev za kulturo je bil v letu 2023 izrazito višji kot v letu 2022 (3.160.509 EUR) in letu 2021 (3.320.302 EUR).

Na področju financiranja kulture si MOC v obdobju 2024-2027 zastavlja:

Operativni cilj 1: Mestna občina Celje bo v obdobju 2024-2027 povečevala celotne izdatke za kulturo v okviru občinskega proračuna glede na izhodiščno leto 2023 za najmanj 2 % letno.

Zaradi nepredvidljivega poslovnega okolja, nevarnosti zmanjšanja gospodarske aktivnosti in negativnih trendov na področju demografije v občini ter obenem vprašljivega načina financiranja občin s strani države je obseg financiranja od leta 2025 dalje v veliki meri težko natančno napovedovati. Zato bo Mestna občina Celje izdatke za kulturo v obdobju od leta 2024 do leta 2027 načrtovala v razponu med optimistično in pesimistično napovedjo, ki sta predstavljeni v spodnjih tabelah.

OPTIMISTIČNA NAPOVED	2023	2024	2025	2026	2027
Celotna sredstva za kulturo (EUR)	3.855.287	3.905.287	4.100.551	4.346.584	4.607.379
Medletno povečanje (%)	/	1,3%	5%	6%	6%

Tabela 3: Optimistična napoved povečevanja celotnih izdatkov za kulturo MOC v obdobju 2024-2027

PESIMISTIČNA NAPOVED	2023	2024	2025	2026	2027
Celotna sredstva za kulturo (EUR)	3.855.287	3.905.287	3.983.393	4.063.061	4.144.322
Medletno povečanje (%)	/	1,3%	2%	2%	2%

Tabela 4: Pesimistična napoved povečevanja celotnih izdatkov za kulturo MOC v obdobju 2024-2027

6.1.2 Povečanje deleža sredstev za financiranje preko kulturnih razpisov in pozivov občine

V letu 2023 je bilo za izvedbo javnega razpisa na področju kulture s strani Mestne občine Celje zagotovljenih 196.500 EUR sredstev. Ta so bila v enaki višini zajamčena tudi v letih 2022 in 2021. Delež sredstev za izvedbo razpisov na področju kulture v celotnih sredstvih za kulturo je v letu 2023 znašal zgolj 5,3 %, pri čemer se medletno nakazuje padajoč trend. Tovrstna struktura financiranja ne odraža smiselne razporeditve razpoložljivih sredstev glede na pomen kulturnih organizacij, ki se financirajo prek javnega razpisa. Zato si Mestna občina Celje na tem področju zastavlja:

Operativni cilj 2: *Dvig deleža sredstev za financiranje razpisov na področju kulture na 8 % celotnih sredstev, namenjenih za kulturo, do leta 2027 in na 10 % do leta 2031.*

Mestna občina Celje bo ta operativni cilj uresničevala s postopnimi medletnimi dvigi obsega financiranja razpisov na področju kulture, torej na način, da bodo sredstva za razpise v letu 2025 obsegala 6 %, v letu 2026 7 % in v letu 2027 ciljnih 8 % celotnih sredstev za kulturo. Tako bodo bistveno opolnomočene nevladne organizacije, kot so društva, zasebni zavodi in druge zasebne ustanove, ki delujejo na področju kulture, kar bo prispevalo k postopni profesionalizaciji njihovih dejavnosti, povečanju možnosti za mednarodno sodelovanje in učinkovitejšemu programskemu delovanju.

6.1.3 Vzpostavitev večletnega projektnega in programskega razpisa

V okviru Mestne občine Celje je že vzpostavljen Javni razpis za izbiro kulturnih projektov, ki jih financira Mestna občina Celje. Razdeljen je na več vsebinskih sklopov, to so:

- A/ društvene kulturne dejavnosti,
- B/ založniške dejavnosti,
- C/ plesne dejavnosti,
- D/ vizualne in druge umetniške dejavnosti,
- E/ kritje splošnih stroškov delovanja kulturnih zvez in organizacij,
- F/ dejavnosti pevskih zborov in pevskih društev.

Javni razpis za izbor kulturnih projektov je organiziran enkrat letno, obdobje upravičenosti sredstev pa traja do 31. 12. tekočega leta.

Tovrsten sistem izvedbe javnega razpisa prijaviteljem ne omogoča zasnove in razvoja kompleksnejših večletnih projektov, poleg tega v začetku vsakega koledarskega leta po tej poti nastane nekajmesečna vrzel, saj v tem času ni jasno, s kolikšnimi sredstvi bodo prijavitelji v tekočem letu razpolagali.

Z namenom spodbujanja večletnih projektov in programov na področju kulture in postopne profesionalizacije nevladnih kulturnih organizacij znotraj občine si Mestna občina Celje zastavlja naslednja operativna cilja:

Operativni cilj 3: V letu 2024 se vzpostavi in izvede dvoletni projektni razpis na področju kulture.

Operativni cilj 4: V letu 2025 se vzpostavi in izvede triletni programski razpis na področju kulture.

Namen vzpostavitve dvoletnega projektnega razpisa je zagotavljanje večje stabilnosti nevladnih kulturnih organizacij ter možnosti zasnove projektov, ki vsebinsko ali programsko presegajo eno koledarsko leto.

Namen vzpostavitve triletnega programskega razpisa je spodbuditi postopno profesionalizacijo nevladnih kulturnih organizacij, vključno z možnostjo trajnejšega zagotavljanja prostorskih in tehničnih kapacitet, specializirane opreme, kadrovske vire in dolgoročnega programskega načrtovanja. Poleg tega je njen namen zagotoviti potreben delež sredstev za prijave na evropske in druge mednarodne razpise.

Mestna občina Celje bo za financiranje projektov in programov na področju kulture v obdobju od leta 2024 do leta 2027 zagotovila naslednje deleže celotnih sredstev za razpise:

	2023	2024	2025	2026	2027
Delež sredstev za letne kulturne projekte (v %)	100	80	45	45	40
Delež sredstev za večletne kulturne projekte (v %)		20	25	25	27,5
Delež sredstev za kulturne programe (v %)			30	30	32,5

Tabela 5: Delitev deležev sredstev za razpise MOC na področju kulture v obdobju 2024-2027 po razpisnih oblikah

6.1.4 Digitalizacija razpisov na področju kulture

Dokumentacija javnega razpisa za izbor kulturnih projektov, ki jih sofinancira Mestna občina Celje, je javno objavljena na spletni strani MOC, mogoče pa jo je pridobiti tudi po elektronski pošti. Vloge je mogoče veljavno oddati zgolj v fizični obliki, in sicer kot priporočeno pošto. Vloge, oddane osebno v glavni pisarni MOC oziroma po elektronski pošti, se ne uvrstijo v postopek izbora za dodelitev sredstev⁶.

Tovrsten način zbiranja vlog je tako za prijavitelja kot za MOC izrazito administrativno zahteven, časovno potraten in omejeno standardiziran. V želji po boljši uporabniški izkušnji prijaviteljev in poenostavitvi oddaje vlog si MOC zastavlja:

Operativni cilj 5: Najkasneje do 31. 1. 2025 se vzpostavi uporabniku prijazen digitalni sistem oddaje vlog, ki bo vključeval tudi digitalno poročanje o izvedbi projektov in programov.

6.1.5 Spodbude za povezovanje kulturnih organizacij

V okviru analize na razpis za financiranje kulturnih projektov prijavljenih organizacij v letih 2022 in 2023 je bilo ugotovljeno, da je število prijavljenih organizacij relativno veliko (v letu 2022 je bilo s prijavo uspešnih kar 76 organizacij), pri čemer sta njihova ekonomska moč in posledično tudi programska sposobnost zelo majhni. Zaradi velikega števila prijavljenih organizacij in ob dejstvu, da razpisna dokumentacija ne omejuje maksimalnega števila prijaviteljev, je bil povprečen znesek sofinanciranja kulturnih projektov s strani MOC relativno nizek. V letu 2022 je znašal 2.585,53 EUR. Temu primerno se kulturne organizacije težko lotijo ambicioznejših kulturnih projektov, za njihovo izvedbo preprosto ne zberejo dovolj sredstev, poleg tega tak način dodeljevanja sredstev povsem onemogoča vsakršno profesionalizacijo nevladnih kulturnih dejavnosti.

⁶ Javni razpis za izbor kulturnih projektov, ki jih bo financirala Mestna občina Celje v letu 2023.

Z namenom opolnomočenja kulturnih organizacij, povezovanja njihovih idej, znanja, virov in programov ter spodbujanja postopne profesionalizacije si MOC zadaja:

Operativni cilj 6: V kriterije za ocenjevanje kulturnih projektov se vključi kriterij programskega sodelovanja z drugimi kulturnimi organizacijami, ki je v letu 2024 ovrednoten z najmanj 4 %, od leta 2025 dalje pa najmanj 8 % vseh možnih točk.

Z namenom doseganja dejanskega povezovanja kulturnih organizacij, ki kandidirajo na razpisih, bo MOC v razpisni dokumentaciji vnaprej določila največje možno število prejemnikov sredstev v posameznem vsebinskem sklopu.

6.2 STRATEŠKI CILJ 2: Učinkovit, povezan, prilagodljiv in inovativen kulturni ekosistem

Delovanje kulturnih organizacij je izrazito kompleksno, saj je odvisno od aktualnega poslovnega okolja, občinske in državne kulturne politike ter odzivnosti kulturnih odjemalcev, posledično pa vsebuje veliko negotovosti in tveganj. Namen MOC je vzpostaviti kulturni ekosistem, ki bo s tega vidika karseda predvidljiv, varen, učinkovit in bo kulturnim organizacijam omogočal bolj strateško, dolgoročno načrtovanje, čemur vselej sledijo tudi boljši rezultati in nižji stroški. Trenutno stanje kulturnega ekosistema se na podlagi podrobne analize izkazuje kot relativno neučinkovito, saj se pojavljajo številne nejasnosti tako na področju razmejitve javnih služb kot tudi na področju financiranja. Prvi koraki izboljšanja celotnega ekosistema bodo usmerjeni v večjo transparentnost, jasno delitev nalog in iskanje notranjih rezerv z namenom večjega spodbujanja programskega delovanja kulturnih organizacij.

6.2.1 Reorganizacija sistema javnih zavodov na področju kulture

Mestna občina Celje je ustanoviteljica naslednjih javnih kulturnih institucij, ki aktivno nastopajo v kulturnem ekosistemu MOC:

- Zavod za kulturne prireditve in turizem Celeia Celje,
- Pokrajinski muzej Celje,
- Muzej novejšje zgodovine Celje,
- Slovensko ljudsko gledališče Celje,
- Osrednja knjižnica Celje.

Poleg naštetih je treba omeniti še celjsko območno izpostavo Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, katere ustanoviteljica je Republika Slovenija in izpolnjuje

izjemno poslanstvo na področju ljubiteljske kulture. Pomemben vpliv na delovanje kulturnega sistema MOC imajo tudi Glasbena šola Celje, Celjski mladinski center, Zgodovinski arhiv Celje in celjska območna enota Zavoda za varstvo kulturne dediščine, vendar se te organizacije financirajo pretežno iz drugih virov, poleg tega obseg njihove javne službe presega zgolj kulturni namen.

Po obsegu celotnih prihodkov predstavlja največji javni zavod na področju kulture v MOC Slovensko ljudsko gledališče Celje, ki je v letu 2022 realiziralo celotne prihodke v višini 3.101.882 EUR. Sledita mu Osrednja knjižnica Celje z 1.978.267 EUR in Zavod za kulturne prireditve in turizem Celeia z 1.805.788 EUR realiziranih prihodkov. Po obsegu poslovanja sta najmanjša zavoda na področju kulture Pokrajinski muzej Celje z 1.009.278 EUR in Muzej novejšje zgodovine Celje s 780.487 EUR realiziranih celotnih prihodkov v letu 2022.

Med javnimi zavodi na področju kulture, katerih ustanoviteljica je MOC, sta prejemnika največjih transferjev Osrednja knjižnica Celje (v letu 2023 v proračunu MOC zagotovljenih 1.980.154 EUR) in Zavod za kulturne prireditve in turizem Celeia (v letu 2023 v proračunu MOC zagotovljenih 1.173.240 EUR). Oba muzeja in SLG Celje namreč pretežni del sredstev za svoje delovanje pridobijo od Ministrstva za kulturo⁷. Tako je bilo v proračunu MOC v letu 2022 za delovanje SLG Celje zagotovljenih zgolj 17.500 EUR, za delovanje Muzeja novejšje zgodovine Celje 64.656 EUR in za delovanje Pokrajinskega muzeja Celje 85.355 EUR.

V vseh kulturnih javnih zavodih v MOC, zlasti pa v Pokrajinskem muzeju Celje, Muzeju novejšje zgodovine Celje in Slovenskem ljudskem gledališču Celje, je močno prisotno državno sofinanciranje, in sicer prek Ministrstva za kulturo. To v vseh treh omenjenih zavodih presega 70 % njihovih celotnih prihodkov in v skupnem seštevku presega celotne izdatke MOC za kulturo.

Prisotnost državnega financiranja v kulturni ekosistem vnaša večjo robustnost, stabilnost, hkrati pa vpliva na razvoj kreativnosti, karierne prioritete in mobilnost kulturnih ustvarjalcev v občini.

Posledica državnega financiranja je tudi, da Celje ni le lokalno ali regionalno, temveč na določenih področjih tudi nacionalno kulturno središče.

Ob pregledu delovanja kulturnih javnih zavodov v MOC je bilo ugotovljeno, da osrednjo institucionalno strukturo kulturnega ekosistema tvori pet kulturnih javnih zavodov, in sicer Osrednja knjižnica Celje, Pokrajinski muzej Celje, Muzej novejšje zgodovine Celje, Slovensko ljudsko gledališče Celje in Zavod za kulturne prireditve in turizem Celeia. Prve štiri institucije predstavljajo tradicionalne oblike javnih zavodov (knjižnica, muzej, gledališče), iz ureditve pa je mogoče sklepati, da je naloga Zavoda Celeia zapolnjevati vrzeli javnega interesa na področju kulture, torej poskrbeti za dejavnosti, ki niso vključene v delo ostalih kulturnih javnih zavodov.

⁷ Muzeja s strani Ministrstva za kulturo letno pridobita 70-75 %, SLG Celje pa 85-90 % vseh sredstev.

Zavod Celeia namreč izkazuje elemente prireditvenega, galerijskega in muzejskega zavoda, upravlja z zelo pomembno javno kulturno infrastrukturo in deluje tudi kot lokalna turistična organizacija. Po pregledu poslovanja in financiranja tega zavoda je mogoče ugotoviti, da je ta s strani MOC večinsko financiran s proračunske postavke 18039002 - Umetniški programi, dejansko pa je večina njegovih sredstev, tudi kadrovskih, namenjena izvajanju aktivnosti na področju turizma. Takšna ureditev je primarno problematična, saj ni pregledna in je potencialno zavajajoča. Uravnoteženost kulturne in turistične ponudbe je tako tudi prepuščena vsakokratnemu vodstvu zavoda, kar nenazadnje onemogoča strateško dolgoročno načrtovanje na občinski ravni. Ob analizi dejanske alokacije sredstev se izkaže, da je del javnega zavoda, ki se ukvarja s področjem kulture, tako šibek in podhranjen, da so onemogočeni učinkovita delitev dela, specializacija in razvoj najbolj temeljnih dejavnosti, ki naj bi jih tovrsten zavod izvajal.

Z namenom izboljšanja upravljanja sistema kulturnih javnih zavodov, intenzivnejšega povezovanja njihovega programskega delovanja, izmenjave medsebojnih znanj in izkušenj si Mestna občina Celje zadaja:

Operativni cilj 7: Izvede se institucionalna reorganizacija javnih zavodov pri kateri se loči dejavnosti turizma in kulture in se intenzivneje poveže upravljanje in predstavljanje kulturne dediščine z izvajanjem kulturnih dogodkov ter galerijske dejavnosti. Reorganizacija se izvede najkasneje do 31. 12. 2025.

Cilj reorganizacije kulturnih javnih zavodov je v prvi vrsti povečevanje programskih sredstev na račun optimizacije splošnih materialnih stroškov zavodov. Tako bo prišlo do izraza bistvo teh institucij, to je trajno zagotavljanje kvalitetnih kulturnih dobrin. Poleg tega je cilj okrepitev specializacije poslovnih funkcij zavodov, kot so računovodstvo, finance, kadrovska služba, promocijska dejavnost, zlasti pa vzpostavitev ali povečevanje notranjih kapacitet, ki zasledujejo interese na področju evropskega sodelovanja, pridobivanja evropskih in drugih sredstev ter priprave investicijskih projektov, ki predstavljajo vzvod za nadaljnjo rast dejavnosti.

6.2.2 Institucionalizacija in zapolnjevanje vsebinskih vrzeli na področju kulture

Mestna občina Celje želi v obdobju od leta 2024 do leta 2027 omogočiti razvoj nekaterih programskih področjih, ki nakazujejo izjemen potencial oziroma je zanje izkazana širša potreba, a do zdaj niso bila zadostno podprta. Mestna občina Celje si zato zastavlja:

Operativni cilj 8: Najkasneje do 30. 6. 2026 se vzpostavi Center urbanega dogajanja, zanj pa se zagotovijo ustrezna infrastruktura ter sredstva za povezovanje občinskih kulturnih organizacij in programsko delovanje.

Center urbanega dogajanja bo vzpostavljen v prenovljenih prostorih Kajuhovega doma in bo predstavljal domicil oziroma sedež najrazličnejših zainteresiranih zasebnih organizacij s kulturnega področja. Namen Centra urbanega dogajanja je omogočiti temeljne infrastrukturne pogoje za kulturno ustvarjanje, vaje, skladišča, produkcijo, hkrati pa spodbuditi druženje, medpodročno kulturno sodelovanje, izmenjavo znanj in idej ter kulturni eksperiment. Mestna občina Celje bo v okviru Centra urbanega dogajanja zasledovala nove inovativne modele upravljanja, ki bodo omogočili karseda veliko fleksibilnost, svobodo in odprtost organizacij, delujočih pod njegovim okriljem.

6.2.3 Spodbujanje sodelovanja in novi modeli upravljanja

Mestna občina Celje ob podrobni analizi deležnikov na področju kulture ugotavlja, da na področju zagotavljanja kulturnih dobrin delujeta dve skupini deležnikov, ki sta si po svojih lastnostih bistveno različni. Na eni strani so to javni zavodi, ki so ustanovljeni za izvajanje javnih služb na področju kulture in so v svojem delovanju zaradi obsežne regulacije relativno togi in nefleksibilni. Na drugi strani pa kulturni ekosistem bogatijo številni zelo majhni subjekti (društva, zasebni zavodi, posamezniki), ki so v svojem delovanju inovativni, kvalitetni, perspektivni, vendar so po svoji poslovni zmožnosti tudi več kot stokrat manjši od javnih zavodov in zato pri uresničevanju svojih dejavnosti izrazito omejeni.

Mestna občina Celje pripoznava pomen obeh skupin organizacij in ugotavlja, da v ekosistemu manjkajo oblike organizacij, ki bi zapolnjevale vrzel med njima ter združevale vsebinsko in programsko fleksibilnost s profesionaliziranim načinom delovanja. Mestna občina Celje bo postopen nastanek tovrstnih organizacij spodbujala z več že opisanimi cilji, z namenom zapolnitve opisane vrzeli pa si zastavlja tudi:

Operativni cilj 9: Mestna občina Celje spodbuja nastanek inovativnih modelov upravljanja, ki povezujejo kulturno infrastrukturo in programsko kulturno delovanje na profesionalnem nivoju. Mestna občina Celje se bo v obliki sofinanciranja oziroma v obliki oddaje javne kulturne infrastrukture v upravljanje do 30. 6. 2027 vključila v najmanj enega od tovrstnih modelov upravljanja.

6.2.4 Spodbujanje sodelovanja z nacionalnimi javnimi zavodi

V Mestni občini Celje na področju kulture deluje relativno visoko število javnih zavodov. Posledično so nekoliko manj opazne programske vrzeli, ki jih v večjih mestih zapolnjujejo javni zavodi na področju kulture, katerih ustanoviteljica je država. Zaradi specifične občinske kulturne infrastrukture, ki je za gostovanja nacionalnih kulturnih institucij relativno neugodna, pa tudi zaradi poslovnih in programskih specifik občinskih javnih zavodov je tovrstno sodelovanje na področju glasbenih, uprizoritvenih in vizualnih umetnosti relativno šibko. Posledično so v občini zapostavljena izjemno pomembna področja, kot so na primer simfonična glasba, opera in balet.

Mestna občina Celje bo v obdobju od leta 2024 do 2027 spodbujala povezovanje lokalnih kulturnih organizacij z nacionalnimi javnimi zavodi na področju kulture, kot so na primer Moderna galerija, Narodna galerija, Narodni muzej Slovenije, Muzej novejšje in sodobne zgodovine Slovenije, Muzej za arhitekturo in oblikovanje, Tehniški muzej Slovenije, Slovenska filharmonija, SNG Drama, SNG Opera in balet Ljubljana in SNG Maribor.

Mestna občina Celje si zato zastavlja:

Operativni cilj 10: Od leta 2025 dalje se letno omogoči gostovanja najmanj dveh simfoničnih koncertov, ene baletne in ene operne predstave ter najmanj dveh razstav nacionalnih javnih zavodov na področju kulture.

6.2.5 Izmenjava znanja in dobrih praks

Ob analizi delovanja kulturnih organizacij je bilo ugotovljeno, da posamezne organizacije razpolagajo z izjemno pomembnim znanjem in izkušnjami, ki pa se ne širijo naprej, med organizacijami. Tako lahko ugotovimo, da Celjski mladinski center razpolaga z odličnim znanjem na področju prijave evropskih programov in projektov, Pokrajinski muzej Celje na področju priprave investicijske dokumentacije, Osrednja knjižnica Celje na področju strukturiranega povezovanja na regionalni in državni ravni, Muzej novejšje zgodovine Celje na področju programov kulturno-umetnostne vzgoje oziroma programov za otroke, Zavod Celeia pa na področju poglobljenega razumevanja turističnih vidikov kulture in potreb turističnih obiskovalcev. Z mnogimi pomembnimi kompetencami in znanjem (npr. o promociji, pripravi prijav na razpise, mreženju) razpolagajo tudi nevladne organizacije, ki delujejo na področju kulture, vendar znanja medsebojno ne delijo, zlasti pa se to ne pretaka v institucije.

Kulturne organizacije imajo glede na svoje delovanje različne potrebe po dodatnih kompetencah. Prav vsem organizacijam pa je skupno pomanjkanje dovoljšnjega financiranja za uresničitev programskih idej. Zato so prav znanja in kompetence na

področju pridobivanja novih virov financiranja ključni element obsežnejšega razvoja kulturnega ekosistema v MOC.

Z namenom opolnomočenja kulturnih organizacij in izboljšanja temeljnih kompetenc za učinkovito delovanje v občinskem, nacionalnem in evropskem kulturnem ekosistemu si Mestna občina Celje zastavlja:

Operativni cilj 11: Mestna občina Celje od leta 2024 dalje vsako leto dvakrat organizira brezplačno izobraževanje o pridobivanju novih virov financiranja, prijavah in vodenju evropskih in mednarodnih projektov oziroma o vključevanju v nacionalne in mednarodne projektne konzorcije.

Zaželeno je, da vsaj eno izobraževanje letno izvede kulturna organizacija, ki deluje v celjskem kulturnem ekosistemu in dodobra pozna naravo, zmožnosti, specifike in potrebe celjskih kulturnih organizacij. Smiselno je razmisliti tudi o možnosti, da je udeležba na tovrstnem izobraževanju predpogoj za prijavo na večletni projektni ali programski razpis.

6.3 STRATEŠKI CILJ 3: Dostopna kulturna infrastruktura po meri uporabnikov

Mestna občina Celje se zaveda, da je kulturna infrastruktura lahko tako spodbujevalen kot tudi omejevalen faktor razvoja kulturnih dejavnosti. Pri tem je še posebej pomembno, da so posamezni infrastrukturni projekti med seboj vsebinsko koherentni in dejansko sledijo vsebinskim potrebam, razvojnim ciljem in danostim poslovnega okolja, v katerem kulturne organizacije delujejo. Kulturna infrastruktura namreč odločilno vpliva na »poslovne modele« kulturnih organizacij in na njihove dolgoročne dodatne stroške, zlasti pa dolgoročno limitno determinira njihove lastne prihodkovne sposobnosti.

Kulturna infrastruktura v Mestni občini Celje nadpovprečno odraža neskladja med današnjimi potrebami ali smiselnimi oblikami kulturne infrastrukture in dejanskim stanjem. Tako ima na primer veliki oder SLG Celje za občinstvo zgolj 216 sedežev (njihovo število se je po prenovi leta 2019 in 2020 celo zmanjšalo), tako omejena kapaciteta dvorano umešča med najmanjše v državi in zaradi stroškovne neučinkovitosti praktično ne omogoča gostovanj zasebnih gledaliških ali glasbeno-gledaliških produkcij oziroma najemov dvorane. Večja dvorana Celjskega doma sicer zagotavlja smiselno število razpoložljivih sedišč (do 510), vendar je zaradi majhnega in specifičnega odra ter izrazite tehnične podhranjenosti tam praktično nemogoče izvajati večje simfonične koncerte, gledališke ali baletne predstave. Celjski grad je sicer izjemno spektakelsko kulturno prizorišče, a je zaradi visokih stroškov postavitve odra in odrske tehnike kulturne prireditve finančno skoraj nemogoče izvajati. Oba muzeja in SLG Celje se kljub relativno obsežni celotni površini razpoložljivega

prostora soočajo z veliko potrebo po dodatnih depojskih in skladiščnih prostorih, ki jih morajo najemati.

MOC bo na področju kulturne infrastrukture primarno usmerjena v tiste projekte, ki so bili do sedaj praktično povsem prezrti (npr. zagotovitev primernih prostorov za društvene, ljubiteljske in urbane kulturne dejavnosti), hkrati pa bo z obnovami in nadgradnjo obstoječe kulturne infrastrukture odpravila ozka grla in vzpostavila prostorske kapacitete za vrhunsko lastno kulturno produkcijo, zlasti pa privabila tudi tiste projekte in gostovanja, ki sedaj v Celje ne pridejo. Obenem si bo v okviru zastavljenih infrastrukturnih projektov intenzivno prizadevala za vzpostavitev energetske učinkovitejše infrastrukture, ki bo prijaznejša do okolja in bo hkrati omogočala stroškovno učinkovito upravljanje.

Mestna občina Celje si z namenom razvoja kulturne infrastrukture zastavlja:

Operativni cilj 12: Mestna občina Celje bo v obdobju 2024-2027 za posodobitev in nadgradnjo kulturne infrastrukture zagotovila sredstva v višini 10.200.000 EUR.

Mestna občina Celje bo uvedla funkcijo vodje kulturnih infrastrukturnih projektov, njegova naloga bo vodenje in usklajevanje projektnih aktivnosti, nadzor nad pripravo projektne in investicijske dokumentacije ter pridobivanje virov financiranja.

Najpomembnejši projekti na področju kulturne infrastrukture so opisani v nadaljevanju.

6.3.1 Prenova Stare grofije

Projekt prenove Stare grofije se v sodelovanju MOC in Pokrajinskega muzeja Celje pripravlja že daljše obdobje in vključuje gradnjo zunanjega dvigala in strojnice za klimatizacijo razstavnih prostorov, dokončanje podzemnega objekta za zaščito arheoloških ostalin, osvetlitev arkadnih hodnikov in obnovo fasade. V okviru projekta je bila v celoti pripravljena investicijska in projekta dokumentacija. Pridobljena so bila tudi vsa soglasja pristojnih institucij. Izvedeno je bilo javno naročilo za izvedbo gradbenih del, v okviru katerega je bil izbran izvajalec. Vrednost projekta je ocenjena na 1.500.000 EUR.

Mestna občina Celje si v zvezi s prenovo Stare grofije zastavlja naslednji:

Operativni cilj 13: Projekt prenove Stare grofije se zaključi do 31. 12. 2025.

Po prenovi bo objekt namenjen dejavnosti predstavljanja kulturne dediščine tako v obliki muzejske dejavnosti kot tudi v obliki različnih dogodkov, koncertov in srečanj.

Poseben pomen objektu dodaja tudi Celjski strop, umetnina, ki je kot pomembna prepoznana v širšem evropskem kulturnem prostoru. Celostna prenova objekta bo torej vzpostavila povsem nove možnosti in priložnosti tako za upravljalca objekta kot tudi za gostujoče kulturne organizacije.

6.3.2 Prenova Celjskega doma

Celjski dom predstavlja največji in potencialno osrednji prireditveni prostor v mestu. Dvorane Celjskega doma so v upravljanju Zavoda Celeia Celje. Namen dogajanja v Celjskem domu je raznolika kulturna in zabavna ponudba za Celjane in ostale obiskovalce. V kompleksu Celjskega doma se nahajajo Velika dvorana, Mala dvorana, Kavarna in Dvorana mali Union.

V Celjskem domu je bila v preteklih letih izvedena energetska sanacija stavbe, vključno z ureditvijo historične fasade, vgrajeno je bilo dvigalo in urejena neposredna okolica. Dosedanji posegi so močno izboljšali dostopnost in energetske učinkovitost stavbe. Za namen uporabe stavbe kot temeljne kulturne infrastrukture v občini, pa je potrebna tudi njena celovita notranja prenova, vključno z ureditvijo kletnih prostorov, sanitarij in drugih servisnih prostorov. Potrebni sta celovita nova zasnova odra v Veliki dvorani in celovita prenova odrske, lučne in zvočne opreme vseh dvoran.

Vrednost projekta je ocenjena na 1.400.000 EUR.

Mestna občina Celje si za potrebe notranje prenove Celjskega doma zastavlja:

Operativni cilj 14: V letu 2024 se pripravi vsa potrebna investicijska in projektna dokumentacija za prenovo notranjih prostorov Celjskega doma. Najkasneje do 31. 12. 2025 se izvede celovita prenova notranjih prostorov z vgraditvijo sodobne odrske, lučne in zvočne opreme.

Glavni namen prenove Celjskega doma je, da se v občini vzpostavi sodoben, vrhunsko opremljen, dostopen kulturni center, v katerem je mogoče na visokem nivoju izvajati tudi večje kulturne prireditve.

6.3.3 Prenova Knežjega dvora

Projekt prenove Knežjega dvora je izjemno pomemben tako zaradi lokacije samega objekta kot tudi zaradi arheološkega, dediščinskega in programskega potenciala, ki ga predstavlja. Objekt, prvič omenjen leta 1323, je bil kasneje večkrat preurejen in

prezidan ter predstavlja kulturni spomenik državnega pomena. Za prenovo objekta je bil že izveden natečaj in pridobljeno gradbeno dovoljenje.

Projekt prenove Knežjega dvora je izjemno kompleksen in tudi finančno obsežen, zato se bo izvedel v več fazah. Primarni namen investicijskega projekta je gradbena in statična sanacija severnega gotskega dela z izvedbo novega ostrešja in ureditvijo arheološke kleti. Tako bo Pokrajinski muzej Celje pridobil prostore za razširitev razstavišča Celeia oziroma »mesto pod mestom«, ki bo postalo največje *in situ* razstavišče rimskih ostalin v regiji.

Vrednost gradbene in statične sanacije severnega dela Knežjega dvora z ureditvijo strehe in arheološke kleti je ocenjena na 3.200.000 EUR.

Mestna občina Celje si za potrebe obnove Knežjega dvora zastavlja:

Operativni cilj 15: Do konca leta 2027 se izvede gradbena in statična sanacija severnega gotskega dela Knežjega dvora z izvedbo novega ostrešja in ureditvijo arheološke kleti.

6.3.4 Celjski grad kot spektakelsko kulturno prizorišče

Celjski grad je zagotovo najbolj unikatno kulturno prizorišče z izjemno dediščinsko vrednostjo. Zaradi zgodovinskega pomena je grad simbol Celja in predstavlja tako potencial za izvajanje spektakelskih kulturnih stvaritev kot tudi za turistični razvoj mesta.

Celjski grad je bil v preteklih obdobjih obnovljen do te mere, da je primeren za obisk in izvedbo večjih turističnih ali kulturnih dogodkov. Še vedno pa se zastavlja vprašanje dokončne ureditve romanskega palacija, tehnične opremljenosti gradu in zlasti jasne opredelitve njegove funkcije v okviru občinskega kulturnega ekosistema.

Mestna občina Celje dolgoročno funkcijo gradu vidi v mednarodni prepoznavnosti spektakelskega prizorišča glasbenih in drugih odrskih dogodkov. S tem namenom bodo infrastrukturni projekti na gradu usmerjeni v njegovo tehnično nadgradnjo, posebej pa v vzpostavitev dovolj velikega montažnega, prilagodljivega in certificiranega odra, ki bo omogočal varno izvajanje velikih prireditev.

Zato si Mestna občina Celje zastavlja naslednji:

Operativni cilj 16: Na Celjskem gradu se vzpostavi certificiran prilagodljiv montažni oder, ki bo v lasti upravljalca gradu.

Občina si bo prizadevala tudi za povečanje dostopnosti gradu v okviru projekta Grajske poti, ki že poteka in se bo zaključil do 31. 12. 2024.

6.3.5 Zagotovitev depojev

Že vrsto let je problematično zagotavljanje depojskih in skladiščnih prostorov, ki jih potrebujejo Pokrajinski muzej Celje, Muzej novejšje zgodovine Celje, SLG Celje in Center sodobne umetnosti. Mestna občina Celje je že pristopila k osnovnemu urejanju prostorov, tako da sta v letu 2023 vanje eksponate že preselila Pokrajinski muzej Celje in Muzej novejšje zgodovine Celje.

Dolgoročno želi Mestna občina Celje za potrebe hrambe muzejskih eksponatov in gradiva zavodov s področja kulture na območju nekdanje farme Žepina v Začretu s celotno prenovo tamkajšnjih objektov urediti sodobne, klimatsko ustrezne depojske prostore. Problem pomanjkanja ustreznih depojev se pojavlja tudi na nacionalni ravni, saj velik del muzejev in arhivov hrani dele svojih zbirk v neprimernih, najetih depojih. Zato si bo Mestna občina Celje prizadevala za zasnovo projekta v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo, na ta način bo v občino (z odprtimi depoji ali občasnimi predstavitvami) pripeljala dodatne kulturne vsebine nacionalnih kulturnih zavodov, obenem pa zagotovila skrb za zbirke občinskih zavodov na visokem varnostnem nivoju in v ustreznih klimatskih razmerah.

Prenova bo potekala v več fazah, in sicer od zagotovitve najosnovnejših pogojev hrambe do vzpostavitve zahtevnejše opremljenih prostorov v posameznih zgradbah. V prvi fazi bo MOC z investicijskim vzdrževanjem, ureditvijo požarne varnosti, fizično zaščito in označitvijo objektov vsaj dva razpoložljiva objekta usposobila za hrambo posameznih predmetov, ki ne zahtevajo strožjih pogojev (npr. kočije, kamniti artefakti po presoji stroke). V drugi fazi pa bosta v okviru medobčinskega ali državnega sodelovanja izvedeni celotna prenova območja in ureditev standardiziranih depojskih prostorov s strogimi klimatskimi in varnostnimi pogoji.

Dolgoročno bo celotno območje nekdanje farme namenjeno kulturnim in družbenim dejavnostim. Depoji bodo zasnovani tako, da bodo omogočali tudi kvalitetno strokovno delo, hkrati pa bodo primerni za odprtja obiskovalcem in javnosti. MOC si na področju ureditve depojev zastavlja:

Operativni cilj 17: Najkasneje do 31. 12. 2025 se izvede prva faza prenove objektov bivše farme Žepina, v okviru katere se zagotovi najmanj 1000 m² dostopnih površin za hrambo klimatsko neobčutljivih objektov.

Operativni cilj 18: Najkasneje do 31. 12. 2027 se izvede celotna prenova območja, v okviru katere se zagotovi kvalitetne, klimatsko ustrezne in varne depojske prostore najmanj za potrebe vseh občinskih kulturnih javnih zavodov.

6.3.6 Prenova Kajuhovega doma z vzpostavitvijo Centra urbanega dogajanja

Mestna občina Celje bo Kajuhov dom prenovila v Center urbanega dogajanja, namenjen celjskim kreativcem in kulturnikom. Objekt, ki ima ogromno potenciala in veliko uporabnih prostorov, bo MOC celostno prenovila in ponudila kulturnim organizacijam, ki trenutno nujno potrebujejo prostore za ustvarjanje in delo. V domu bodo po prenovi svoj prostor dobila društva in tudi nepovezani ustvarjalci s področja gledališča, filma, sodobnega plesa, glasbe, slikarstva in drugih vizualnih umetnosti, pa tudi literati, arhitekti, oblikovalci.

Stavba bo po prenovi obsegala 1600 kvadratnih metrov uporabnega prostora, ki bo obsegal prireditveno dvorano, prostore za vaje, prostore za skladiščenje, produkcijske prostore, ateljeje, predavalnice in druge prostore, v okviru Centra urbanega dogajanja pa bo deloval tudi gostinski lokal.

V letu 2023 je bila za izvedbo projekta pripravljena projektna naloga, v okviru katere so bili opravljeni poglobljeni razgovori z mnogimi lokalnimi kreativci in kulturniki. Na podlagi pripravljene projektne naloge bo v začetku leta 2024 izbran izvajalec za pripravo projektne dokumentacije, gradbena dela pa se bodo predvidoma začela v letu 2025. Ocenjena vrednost projekta znaša 3.982.567 EUR.

Mestna občina Celje si zato zastavlja naslednji:

Operativni cilj 19: Prenovljeni prostori Centra urbanega dogajanja, urejeni v Kajuhovem domu, se predajo v uporabo kulturnim organizacijam najkasneje do 31. 12. 2026.

Po prenovi objekta bo Kajuhov dom predan v upravljanje programskemu vodju - bodisi že obstoječemu občinskemu zavodu bodisi prek javnega razpisa izbrani nevladni organizaciji, ki deluje v kulturno-ustvarjalnem sektorju. Mestna občina Celje bo na osnovi letnega programskega načrta, ki ga bo pripravil upravitelj, zagotavljala sofinanciranje programa. Dodatna sredstva za izvajanje programov pa bo programski upravitelj zagotavljal s prijavi na nacionalne in evropske razpise. Vzpostavitev Kajuhovega doma pomeni tudi oblikovanje skupnosti njegovih uporabnikov, ki bodo gonilo in ustvarjalna sila novega urbanega dogajanja v Celju⁸. Projekt prenove Kajuhovega doma in vzpostavitve Centra urbanega dogajanja zasleduje tri ključne cilje:

- Zagotovitev novih produkcijskih in vadbenih prostorov ter vzpostavitev novega kulturnega prizorišča.
- Vzpostavitev in upravljanje skupnosti deležnikov.
- Vzpostavitev programa izobraževanja in opolnomočenja deležnikov.

⁸ Projektna naloga Center urbanega dogajanja, Celje.

6.4 STRATEŠKI CILJ 4: Kultura kot generator dodane vrednosti

Beseda *kultura* implicira vrsto različnih kulturnih dejavnosti, ki so po svoji naravi in načinu poslovanja oziroma gleda na gospodarski potencial zelo različne. Pri tem pa je treba razločevati različnost v horizontalnem (različna kulturna področja) in vertikalnem smislu (različne zvrsti znotraj posameznega kulturnega področja). Tako lahko ugotovimo, da ima področje oblikovanja bistveno večji gospodarski potencial kot na primer gledališko področje (razlikovanje v horizontalnem smislu). Podobno lahko ugotovimo, da ima področje popularne glasbe bistveno večji gospodarski potencial kot področje klasične glasbe (razlikovanje v vertikalnem smislu).

Tovrstna razlikovanja so pomembna za razumevanje načina delovanja posameznih kulturnih področij in posledično smiselnega načina njihovega spodbujanja. To je še toliko pomembnejše zaradi pogosto prisotnega strahu pred komercializacijo kulturnih dejavnosti.

Naloga države in občine je, da nesporno podpirata tiste kulturne dejavnosti, ki so komercialno povsem neučinkovite oziroma bi ob pretirani komercializaciji doživele drastično poslabšanje. Po drugi strani sta naloga in odgovornost države in občine, da kulturnim področjem, ki so po naravi komercialno zanimivejša, tržno učinkovitejša ali pa bi to lahko bila, pomagata na poti do uspeha.

Bistveno pa je zlasti poglobljeno razumevanje večine kulturnih dejavnosti, ki se nahajajo nekje vmes med opisanimi skrajnostma, pri katerih sta s strani občine pomembna zlasti odmerjen občutek in modrost pri načinu organiziranja in spodbujanja.

Hkrati je pomembno tudi zavedanje, da kultura ne deluje v družbeno ali poslovno izoliranem prostoru. Področja kulture, ki so tradicionalno tržno povsem neučinkovita, lahko ob prepletu s katero od drugih dejavnosti postanejo tržno zelo zanimiva.

Mestna občina Celje si bo v obdobju od leta 2024 do leta 2027 s kulturno politiko prizadevala za uspeh kulture in kulturnikov tudi na drugih družbenih področjih, kar bo zasledovala z operativnimi cilji, predstavljenimi v tem poglavju.

6.4.1 Kultura in turistična ponudba mesta

V Mestni občini Celje kultura, še posebej pa kulturna dediščina, ki se zrcali skozi oba muzeja in tudi skozi arhitekturo ter številne zgodovinske objekte, tvori izjemno pomembno podstat turistične ponudbe mesta. Ob tem je nujno, da se tudi kulturne organizacije zavedajo pomena kvalitetne ponudbe doživetij, se medsektorsko povezujejo in ustvarjajo kulturno ponudbo, ki privablja domače in tuje turiste.

Mestna občina Celje bo s kulturno politiko spodbujala dejavnosti, ki krepijo turistično in gospodarsko ponudbo mesta, zato si na tem področju zastavlja naslednji:

Operativni cilj 20: Ustvari se enotna kulturna vstopnica mesta, ki na uporabniku prijazen način povezuje vso stalno prisotno kulturno ponudbo v mestu. Rok za izvedbo je 30. 6. 2025.

Namen enotne kulturne vstopnice mesta je izboljšati uporabniško izkušnjo gostov in hkrati spodbuditi goste k obisku več kot ene kulturne ustanove. Enotno kulturno vstopnico sprva smiselno zasnujejo vsi javni kulturni zavodi v občini, po testnem obdobju, ki traja najmanj 6 mesecev, pa se omogoči priključitev tudi ostalim zainteresiranim kulturnim organizacijam, ki izkazujejo določen potencial. Enotno kulturno vstopnico bi bilo smiselno vključiti v sistem Centralka, ki že povezuje več storitev v posredni pristojnosti občine.

Operativni cilj 21: Od leta 2024 dalje se na visokem nivoju obudi poletno festivalsko dogajanje na Starem gradu Celje.

Kulturna ponudba Celja je v poletnih mesecih v primerjavi z ostalimi večjimi slovenskimi mesti, še posebej pa s kulturnima centroma v Ljubljani in Mariboru, trenutno izrazito podhranjena. V prvi vrsti so za odmevnejše kulturne prireditve prikrajšani Celjani, saj se na odmevnejše kulturne prireditve odpravljajo v druge občine, obenem pa Celje izgublja tudi del turističnega potenciala. Glede na poslovno naravo uspešnih festivalov je smiselno, da se poletno festivalsko dogajanje organizira v sodelovanju med kulturnimi javnimi zavodi in ostalimi kulturnimi organizacijami v občini, zlasti pa da se glede na unikatno infrastrukturo, ki jo ponuja Celjski grad, poveže tudi z drugimi uspešnimi festivali po Sloveniji in širše.

Operativni cilj 22: Kulturne vsebine in kulturno dediščino, vključno z nesnovno kulturno dediščino, se vrednostno umesti med kriterije za ocenjevanje, vzpostavljene v okviru ostalih spodbujevalnih mehanizmov občine na področju turizma in gospodarstva.

Kulturne vsebine, s poudarkom na kulturni dediščini, so lahko navdih ali izvir idej tudi za oblikovanje storitev ali izdelkov na drugih gospodarskih področjih. Znotraj Mestne občine Celje so že prepoznani nekateri primeri dobrih praks vključevanja kulture v gostinsko in hotelsko ponudbo. Zato je smiselno, da Mestna občina Celje kulturne in dediščinske vsebine kot obvezne umesti v politične, strateške in izvedbene dokumente ostalih panog, hkrati pa te vsebine v okviru kriterijev za ocenjevanje opredeli kot priporočene ali obvezne.

Z namenom dolgoročne zaščite in varovanja kulturne dediščine in priprave smiselnih ukrepov na tem področju, želi občina pridobiti tudi jasen uvid povratnega učinka turizma na kulturno dediščino. S tem namenom si zastavlja:

Operativni cilj 23: V letu 2025 se izvede podrobna strokovna analiza vplivov turizma na kulturno dediščino.

6.4.2 Kulture in kreativne industrije

Udejanjanje gospodarskega potenciala kulturnih dejavnosti in prepletanje kulturnih vsebin z znanstvenimi ter gospodarskimi sodita med temeljne usmeritve evropske kulturne politike. Panoga kulturnih in kreativnih industrij je za razvoj občine pomembna tako zaradi empirično izkazane nadpovprečne dodane vrednosti, ki jo podjetja v teh industrijah dosegajo, kot tudi zaradi številnih finančnih virov, ki so na voljo za spodbujanje kulturnih in kreativnih industrij. Glede na dejstvo, da so nosilke številnih dejavnosti spodbujanja kulturnih in kreativnih industrij prav kulturne organizacije (celo javni zavodi), predstavljajo tovrstni viri novo in sodobno priložnost za opolnomočenje kulturnih organizacij in to tako z vidika znanja, sodobnejšega programskega delovanja kot tudi z vidika dodatnih finančnih možnosti.

Mestna občina Celje si z namenom spodbujanja razvoja kulturnih in kreativnih industrij v občini in zlasti z željo po opolnomočenju lokalnih kulturnih organizacij in podjetij zastavlja:

Operativni cilj 24: V Mestni občini Celje se najkasneje do 30. 6. 2025 vzpostavi projektna pisarna, namenjena spodbujanju kulturnih in kreativnih industrij.

Projektno pisarno se vzpostavi v sodelovanju z nacionalnimi platformami za razvoj kulturnih in kreativnih industrij, kot so Center za kreativnost, Mreža centrov raziskovalnih umetnosti in kulture (RUK), Platforma za sodobno raziskovalno umetnost KONS, in regionalnimi razvojnimi agencijami ter zainteresiranimi podjetji.

Delovanje projektne pisarne se financira iz kohezijskih, evropskih in zasebnih sredstev na način, da občina zagotovi prostor za delovanje, ostala sredstva pa so namenjena izvedbi programa projektne pisarne.

6.5 STRATEŠKI CILJ 5: Dostopna kultura za vse

Dostop do kulture in umetnosti je univerzalna pravica vsakega. Vsakdo ima pravico prosto sodelovati v kulturnem življenju skupnosti ter uživati umetnost⁹. Zato si bo Mestna občina Celje v obdobju od leta 2024 do leta 2027 prizadevala za vzpostavitev še dostopnejše kulture za vse in hkrati take, ki bo povezovala skupnost.

Pod pojmom *dostopnost kulture* običajno najprej pomislimo na cenovno dostopnost kulturnih vsebin in ekonomsko zmožnost naslovnikov, zlasti tistih iz ranljivejših družbenih skupin. Ekonomska dostopnost je zagotovo eden izmed izzivov, pri katerem bo MOC dejavna tako prek kulturne, še bolj pa prek drugih občinskih politik. Poleg izboljšanja ekonomskih vidikov dostopnosti si bo MOC prizadevala za splošno dostopnost kulture in umetnosti tudi z drugimi operativnimi cilji, ki so opisani v nadaljevanju tega poglavja.

6.5.1 Fizična dostopnost kulturne infrastrukture

Eden izmed temeljev enakopravnega zagotavljanja dostopnosti kulture in umetnosti je fizična dostopnost kulturne infrastrukture tudi za gibalno in senzorno ovirane osebe. *Zakon o izenačevanju možnosti invalidov* določa, da morajo biti vse stavbe v javni rabi, tudi stavbe javne kulturne infrastrukture, do konca leta 2025 dostopne gibalno in senzorno oviranim osebam. Pri tem je pomembno, da so prilagoditve za gibalno in senzorno ovirane osebe zasnovane celostno, od primernih parkirnih mest, dvigal in klančin do ustreznih sanitarij in primerno širokih vrat.

Mestna občina Celje bo upravljalce kulturne infrastrukture v občini spodbujala k celostni ureditvi dostopnosti v skladu z zakonodajo in strokovnimi standardi ter prilagoditve financirala v okviru rednega vzdrževanja, nakupov opreme in investicijskih projektov na objektih kulturne infrastrukture.

Mestna občina Celje si zato zastavlja:

Operativni cilj 25: Na vseh objektih kulturne infrastrukture v javni rabi se najkasneje do 31. 12. 2025 zagotovi dostopnost za gibalno in senzorno ovirane osebe v skladu z zakonodajo in strokovnimi standardi.

⁹ O tem govori tudi 27. člen Splošne deklaracije o človekovih pravicah (Uradni list RS, št. 24/2018 z dne 13. 4. 2018).

6.5.2 Dostopnost spletnih strani

Z dostopnostjo kulture in umetnosti je neločljivo povezana tudi dostopnost spletnih strani. Vedno več kulturnih vsebin se namreč prenaša tudi na splet, hkrati pa so spletne strani kulturnih institucij najpomembnejši vir informiranja o kulturnih projektih, programih in predstavljajo osrednji kanal promocije kulture. Podobno kot pri fizični je treba tudi pri digitalni kulturni infrastrukturi izvesti določene prilagoditve oziroma zagotoviti dostop senzorno oviranim osebam. To zahtevo postavlja tudi *Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij*, ki osebam javnega prava nalaga obveznost prilagoditve spletnih strani in aplikacij na način, da so te dostopne vsem uporabnikom, zlasti pa uporabnikom z različnimi oblikami oviranosti.

Ob pregledu spletnih strani javnih zavodov, ki delujejo na področju kulture v Celju, je mogoče ugotoviti, da zahtev *Zakona o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij* večina trenutno ne izpolnjuje. Kot primer dobre prakse pa je mogoče opredeliti spletno stran Pokrajinskega muzeja Celje (<https://www.pokmuz-ce.si/>), ki vsebuje možnost številnih prilagoditev in tako izpolnjuje zakonske zahteve.

Mestna občina Celje si zato zastavlja:

Operativni cilj 26: Najkasneje do 30. 6. 2025 se prilagodi vse spletne strani vseh oseb javnega prava, ki delujejo na področju kulture v Mestni občini Celje, na način, da bodo izpolnjevale zahteve Zakona o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij.

6.5.3 Finančna dostopnost

Finančna dostopnost kulturnih dobrin je jedro omogočanja dostopnosti kulture in umetnosti za vse. Zato je pomembno primerno ravnovesje med brezplačnimi vsebinami in plačljivimi vsebinami, ki pa morajo biti ranljivim in dohodkovno šibkejšim skupinam omogočene po njim dostopnih pogojih. Določanje cen kulturnih vsebin je v celoti v pristojnosti kulturnih organizacij, saj vpliva tako na njihovo poslovno delovanje kot tudi na ekonomiko in posledično motivacijo za izvajanje posameznih kulturnih vsebin. MOC jih bo pri tem spodbujala k oblikovanju cenovnih pogojev, ki bodo omogočali dostopnost kulture karseda širokemu krogu občanov.

Z namenom izboljšanja finančne dostopnosti kulturnih vsebin si MOC zastavlja:

Operativni cilj 27: MOC si bo na področju dostopa do kulturnih dobrin prizadevala za razširitev finančnih ugodnosti za ranljive skupine.

MOC bo izboljšanje finančne dostopnosti uresničevala s povečanjem števila dni, ko so kulturne dobrine dostopne brezplačno, in s spodbudami ter pobudami proti višanju cen kulturnih dobrin za ranljive skupine.

6.5.4 Kulturno-umetnostna vzgoja

Z vidika dostopnosti kulture sta izrednega pomena družbeno dojemanje njene vrednosti ter gradnja afinitet posameznikov do kulturnih vsebin. Vlogo kulturno-umetnostne vzgoje primarno opravljajo izobraževalne ustanove, vendar to ni dovolj. Pomembno je, da kulturne organizacije nudijo programe kulturno-umetnostne vzgoje, ki so relevantni, strokovni, kvalitetni in zlasti zanimivi. V Mestni občini Celje obstaja več primerov dobrih praks na področju kulturno-umetnostne vzgoje mladih, kot so na primer otroški muzej Hermanov brlog, ki deluje v okviru MNZC, matinejski klasični koncerti za šole, ki jih organizira Hiša kulture Celje, pa tudi projekti Osrednje knjižnice Celje, kot sta nacionalna projekta Rastem s knjigo in Slovenski knjižnično-muzejski MEGA kviz, ter brezplačna gledališka vzgoja, ki jo organizira SLG Celje.

Mestna občina Celje si bo prizadevala za vsebinsko nadgradnjo in razvoj tovrstnih projektov ter zlasti za njihovo popularizacijo v izobraževalnih ustanovah in splošni javnosti. Z namenom podpore programom kulturno-umetnostne vzgoje si Mestna občina Celje zastavlja:

Operativni cilj 28: Področje kulturno-umetnostne vzgoje se v letu 2024 vzpostavi kot samostojno vsebinsko področje v okviru javnega razpisa za izbor kulturnih projektov, ki jih bo financirala Mestna občina Celje.

Operativni cilj 29: Mestna občina Celje spodbuja razvoj in nadgradnjo programov kulturno-umetnostne vzgoje v obliki dodatnih finančnih spodbud za povezovanje na nacionalnem in mednarodnem nivoju.

6.5.5 Kultura kot prostor srečevanja

Kulturne organizacije pa niso pomembne zgolj kot producentke različnih kulturnih vsebin, temveč tudi kot prostori srečevanja, kontemplacije, izmenjave mnenj in kvalitetnega preživljanja prostega časa. Kulturna infrastruktura in kulturne organizacije, še posebej knjižnice, postajajo tako imenovani »tretji prostor« - spletišče in srečevališče, kjer si posamezniki izmenjujejo izkušnje, širijo znanja, se tako medsebojno bogatijo in postajajo bolj povezana skupnost. Knjižnica ni več le javni servis, ampak platforma, s katero skupnost raste in postaja bogatejša.

Mestna občina Celje si bo prizadevala, da kulturne organizacije in infrastruktura v njihovem upravljanju postanejo še bolj odprte in dostopne ter tako tvorijo kvaliteten javni prostor za vsestranski razvoj mestne skupnosti. S tem namenom si Mestna občina zastavlja:

Operativni cilj 30: Mestna občina Celje prisluhne kulturnim organizacijam in glede na svoje pristojnosti spodbuja razvoj kulturnih organizacij in prizorišč kot prostorov srečevanja in kontemplacije.

6.6 STRATEŠKI CILJ 6: Kultura kot osrednja vrednota mesta

Kultura je družbeno področje, o pomenu katerega se pogosto veliko govori, vendar manj stori. Kultura ni kampanjska dejavnost, saj terja iskreno udejanjanje in nadgrajevanje vsak dan. Pri tem ni pomemben zgolj stimulativen in dobro delujoč kulturni ekosistem, temveč zlasti kulturni odnos do sočloveka, kultura v dialogu, kultura kot vir vsakodnevnega navdiha. Mestna občina Celje si želi, da kultura postane osrednja vrednota mesta, predmet identitete in ponosa meščanov, polje kvalitetnega sobivanja.

6.6.1 Kulturna dediščina kot temeljna kulturna vrednota občine

Identiteta Celja temelji na izjemno bogati zgodovini in izstopajoči kulturni dediščini, kar lahko ob mestni arhitekturi, arheoloških najdiščih, premični in nesnovni kulturni dediščini začutimo praktično na vsakem koraku. Mestno jedro odraža številne plasti zgodovine - zaznamovan je s halštatsko kulturo, dobo Keltov, izjemno pomembnim obdobjem Rimljanov ter srednjeveškim načinom življenja. Morda najpomembnejši sta obdobji Celjskih grofov in kasneje Habsburške monarhije. Opazni so tudi kasnejši avstro-ogrski vplivi.

Tovrstna zgodovinska podstat je po eni strani že sama po sebi izjemna zanimivost, vendarle pa mestu nudi izvrstno priložnost za osredotočeno kulturno identiteto tudi v bodoče. Zato si bo Mestna občina Celje prizadevala, da zgodovina in kulturna dediščina mesta obstaneta in se okrepi kot vir navdiha, idej in preizpraševanja za novo nastajajočo kulturno produkcijo in ponudbo mesta. S tem namenom si Mestna občina Celje zastavlja:

Operativni cilj 31: Mestna občina Celje si prizadeva za varovanje, ohranjanje, popularizacijo in plemenitenje snovne in nesnovne kulturne dediščine kot temeljne kulturne vrednote mesta in vira identitete Celjanov.

Občina bo posebno pozornost namenjala tudi nesnovni kulturni dediščini in t.i. živi dediščini, ki je preko lokalnih običajev, šeg, navad in ustnega izročila izoblikovala način življenja v občini. Opazen je upadajoč interes mladih za tovrstna področja kulturne dejavnosti, zato si bo občina prizadevala za ozaveščanje in aktivacijo mladih preko izobraževalnih dejavnosti, dejavnosti Javnega sklada za kulturne

dejavnosti in društvenih dejavnosti. Na področju nesnovne kulturne dediščine si Mestna občina Celje zastavlja:

Operativni cilj 32: V letu 2024 se v Register nesnovne kulturne dediščine vpiše področje klobučarstva. Do konca leta 2027 se v Register nesnovne kulturne dediščine vpiše tudi področji zlatarstva in urarstva.

6.6.2 Enotno poimenovanje mesta in glavnih mestnih atrakcij

Za učinkovito komuniciranje in promocijo kulture je pomemben tudi jasen konsenz o poimenovanju oziroma navajanju glavnih kulturnih vsebin, objektov kulturne dediščine in tudi samega mesta. Opazno dihotomijo v navajanju sta v preteklosti tako s strani občine kot občinskih zavodov povzročili različni programski poimenovanji mesta: *Celje*, *mesto grofov* in *Celje*, *knežje mesto*.

Prav tako so se pojavile različne prakse navedbe simbola arhitekturne kulturne dediščine v občini, Celjskega gradu. Poleg naziva *Celjski grad* se v javnih komunikacijah uporablja tudi lokalno tradicionalen naziv *Stari grad*. Podobno sta se za *Knežji dvor* uveljavili tudi poimenovanji *Knežji dvorec* in *Spodnji grad*.

Mestna občina Celje si v želji po enotnem navajanju in krepitevi simbolne vrednosti poimenovanj zastavlja:

Operativni cilj 33: Pri navajanju gradu se uporablja poimenovanje »Celjski grad«, pri navajanju dvora pa poimenovanje »Knežji dvor«.

Mestna občina Celje si bo prizadevala, da se določeni poimenovanji uporabljata v vseh javnih komunikacijah občine, hkrati pa bo na to opozarjala in k temu spodbujala tudi ostale občinske organizacije.

6.6.3 Kulturnen in spoštljiv dialog odločevalcev

Za izvrševanje vizije Mestne občine Celje na področju kulture, ki je usmerjena v kvalitetno bivanje vseh prebivalcev občine, je zelo pomembno tudi udejanjanje kulturnih vrednot v širšem smislu. To še posebej velja za vse tiste, ki izvršujejo najrazličnejše vodstvene funkcije ali odločajo o pravicah in obveznostih občanov. Mestna občina Celje si bo v okviru svojega delovanja, delovanja občinskih organov in občinske uprave ter tudi delovanja občinskih javnih zavodov in podjetij prizadevala za vselej spoštljivo in kulturno komunikacijo, temelječo na poznavanju kulturnih vrednot občine, brez sovražnega govora ali agresije.

S tem namenom si Mestna občina Celje zastavlja:

Operativni cilj 34: Nosilci javnih pooblastil, odločevalci in preostali izvrševalci vodstvenih funkcij v okviru MOC si bodo vselej prizadevali za spoštljivo, tolerantno in kulturno komunikacijo.

6.6.4 MOC postane nacionalno in mednarodno pomembno kulturno središče

Osrednje delovanje Mestne občine Celje na področju kulture bo usmerjeno v zagotovitev kvalitetnega in zanimivega kulturnega okolja za občane in občanke. Poleg tega želi MOC utrditi in nadgraditi tudi vlogo Celja kot pomembnega nacionalnega in mednarodnega kulturnega središča.

Z vidika nacionalnega kulturnega pomena je občina že na relativno visokem nivoju. Javni zavodi namreč v občini opravljajo določene javne službe na področju kulture, ki so izjemnega pomena za celoten nacionalni kulturni prostor. Mednje zagotovo sodijo festival Dnevi komedije, ki ga organizira SLG Celje, arheološka zbirka Pokrajinskega muzeja Celje, Hermanov brlog Muzeja novejše zgodovine Celje - edini otroški muzej v Sloveniji, ter Zgodovinski arhiv Celje, ki deluje kot nacionalni javni zavod. Izjemno pomembno regijsko in nacionalno poslanstvo opravlja tudi Osrednja knjižnica Celje, ki deluje kot ena od desetih območnih knjižnic v Sloveniji in tako ponuja povečan in zahtevnejši izbor knjižničnega gradiva ter nudi strokovno pomoč drugim knjižnicam s pripadajočega območja. Prav tako ni mogoče prezreti izjemnega pomena Likovnega salona, Galerije sodobne umetnosti in Galerije Račka, ki delujejo v okviru Centra sodobnih umetnosti.

Na mednarodnem kulturnem področju je MOC trenutno poznana predvsem področno, v okviru posameznih mednarodnih sodelovanj. Občina si bo intenzivno prizadevala za internacionalizacijo občinskih kulturnih organizacij in mednarodno povezovanje na področju kulture z namenom krepitve mednarodne prepoznavnosti občine in občinskega kulturnega ekosistema.

Mestna občina Celje si zato zastavlja:

Operativni cilj 35: Mestna občina Celje prek gospodarskih, diplomatskih in političnih stikov spodbuja krepitev mednarodnega sodelovanja občinskih kulturnih organizacij.

7. Programske usmeritve 2024-2027

Mestna občina Celje svoje poslanstvo na področju kulture prepoznava zlasti v zagotavljanju stimulativenega kulturnega okolja, v katerem se spodbuja kreativnost, raznolikost in sodelovanje. Skozi uravnotežen sistem kulturnih javnih zavodov in zasebnih kulturnih organizacij želi zagotoviti stabilen kulturni ekosistem, v katerem bo omogočeno trajno zagotavljanje kulturnih vsebin in kulturnih inovacij.

Občina tako vprašanja vsebinskega delovanja na posameznih kulturnih področjih v večji meri prepušča avtonomiji posameznih kulturnih organizacij in torej njihovi opredelitvi v strateških dokumentih, letnih programih dela in projektnih prijavah. V Strategiji razvoja kulture v MOC 2024-2027 zato opredeljuje zgolj tiste širše programske usmeritve in pobude, ki jih je zaznala od spodaj navzgor in na področju katerih občina s proaktivnim ravnanjem lahko zagotovi boljše okolje za njihovo uresničevanje, ne da bi s tem pretirano posegala v strokovno avtonomijo kulturnih organizacij.

7.1 Področje knjige

Mestna občina Celje si bo prizadevala za širitev dostopnosti do knjige kot simbola znanja in vseživljenjskega učenja. Spodbujala bo nadgradnjo obstoječih oblik dostopnosti z rednim spremljanjem uporabniških potreb in razvojem novih oblik dostopa do znanja. S tega vidika kot prioriteto področje prepoznava digitalno dostopnost knjig in drugih baz podatkov, s katerimi želi krepiti stik z mladimi in ranljivimi skupinami ter spodbujati branje v vseh generacijah. Občina bo z razpisi na področju kulture in v sodelovanju z javnimi kulturnimi zavodi spodbujala tudi založniško dejavnost in nastajanje novih strokovnih in leposlovnih besedil.

7.2 Uprizoritveno področje

SLG Celje je osrednji in največji nosilec oziroma deležnik gledališke dejavnosti v občini in tudi regiji. Mestna občina Celje bo spodbujala razvoj gledališča v smeri vzgoje občinstva in razvoja nacionalne prepoznavnosti ter mednarodnega povezovanja. Kot izjemno pomembno funkcijo gledališča občina prepoznava povezovanje z izobraževalnimi ustanovami in izvajanje programov gledališke vzgoje. Občina bo spodbujala tudi izmenjave in gostovanja drugih gledališč ter povezovanje SLG Celje z lokalnimi in nacionalnimi nevladnimi organizacijami s kulturnega področja. Kot izjemno pomembno občina prepoznava tudi področje glasbenega gledališča - opere in operete, muzikala ter novejših uprizoritvenih praks. Razvoj

Ljubiteljske in profesionalne uprizoritvene dejavnosti bo v okviru nevladnih organizacij podpirala tudi skozi jasneje definirano vsebinsko opredelitev področja v okviru projektnih in programskih razpisov.

7.3 Glasbeno področje

Področje glasbe je z vidika izobraževalne in ljubiteljske dejavnosti relativno dobro razvito. Odsotnost javne organizacije, ki bi skrbela za sistematičen razvoj, pa pomeni precej veliko praznino na področju profesionalnega glasbenega izvajanja in dostopnosti do vrhunskih glasbenih vsebin. Mestna občina Celje bo spodbujala povezovanje z nacionalnimi javnimi zavodi z glasbenega in glasbeno-gledališkega področja, obenem pa skupaj z občinskimi javnimi zavodi, zadolženimi za kulturo, ter s projektnimi in programskimi razpisi spodbujala razvoj koncertov in programov - zlasti programskih ciklov - z vrhunskimi glasbenimi vsebinami. Prizadevala si bo za široko pluralnost glasbenih zvrsti, pri tem upoštevala tudi sodobno glasbo, in spodbujala postopen razvoj simfoničnih glasbenih dogodkov. Še posebej bo spodbujala in podpirala dolgoletne izvajalske korpuse na inštrumentalnem in vokalnem področju, ki s svojo redno pojavnostjo na kulturnih dogodkih v občini igrajo ključno vlogo pri ohranjanju tovrstnih tradicij in povezovanju izobraževalne, ljubiteljske in profesionalne glasbene dejavnosti. Kot izjemno pomembno področje občina prepoznava razvoj glasbenega festivalskega dogajanja.

7.4 Plesno področje

Področje sodobnega plesa ima v Mestni občini Celje zares velik potencial. Na območju deluje več zasebnih plesnih šol, ena od osrednjih je Plesni forum Celje, v okviru katerega vsako leto poteka mednarodni festival sodobnega plesa Korpus. V okviru Zavoda Celeia se je v sezoni 2023/2024 vzpostavil plesni cikel z gostovanji domačih in tujih predstav sodobnega plesa. Področje sodobnega plesa je tudi sicer v Sloveniji in tujini v vzponu. Gre za področje, ki je še vedno relativno šibko institucionalizirano in se večinoma razvija v društvih in zasebnih zavodih.

Mestna občina Celje pripoznava ples, posebej pa sodobni ples, kot pomembno kulturno področje, ki poleg lastne izraznosti predstavlja vezivno tkivo medpodročnih kulturnih projektov. Občina si bo v okviru zastavljenih projektov prizadevala za vzpostavitev kulturne infrastrukture, ki bo upoštevala potrebe plesne dejavnosti in omogočala izvedbo vaj ter plesnih uprizoritev na visoki ravni. Prav tako bo podpirala postopno profesionalizacijo kulturnih organizacij s plesnega področja, krepitev produkcijskih zmožnosti in predvsem nadaljnji razvoj mednarodnega povezovanja na

tem področju. Mestna občina Celje podpira institucionalizacijo sodobne plesne ustvarjalnosti v Sloveniji.

7.5 Področje kulturne dediščine

Področje dediščine je v Mestni občini Celje izjemno močno zastopano, saj javno službo na tem področju opravljajo Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Celje, Zgodovinski arhiv Celje, Muzej novejšje zgodovine Celje kot Pokrajinski muzej Celje, deloma pa tudi Zavod Celeia. Mestna občina bo spodbujala intenzivno sodelovanje vseh deležnikov z namenom vzpostavitve celostnih kulturnih doživetij in promocije bogate celjske kulturne dediščine. Prav tako bo spodbujala prenovo in razvoj programov za otroke in mladino in krepitev izobraževalne funkcije muzejev.

Temeljna skrb MOC je zagotoviti primerne depojske in druge prostore za kvalitetno in trajno hrambo zbirk, poleg tega pa pospešiti digitalizacijo zbirk z namenom izboljšanja možnosti prezentacije ter oblikovanja novih oblik predstavljanja dediščine.

Kot izjemno pomembno MOC prepoznava področje arheoloških raziskav in izkopavanj, ki jih opravlja Pokrajinski muzej Celje.

Občina velik pomen pripisuje tudi preučevanju, varovanju, ohranjanju in popularizaciji nesnovne kulturne dediščine, na področju katere si bo prizadevala za vpis področij, kot so klobučarstvo, zlatarstvo in urarstvo, v Register nesnovne kulturne dediščine.

Prav tako bo MOC še naprej spodbujala razvoj domoznanske dejavnosti, h kateremu pomembno prispeva tudi Osrednja knjižnica Celje z aktivnostmi na portalu Digitalna knjižnica Slovenije (dLib), regionalnem spletnem mestu Kamra ter v spletnem biografskem leksikonu Obrazi slovenskih pokrajin.

Z namenom strokovne rasti organizacij, ki delujejo na področju kulturne dediščine, bo MOC močno spodbujala njihovo sodelovanje z ZVKDS, nacionalnimi muzeji in galerijami ter mednarodno sodelovanje, izmenjavo znanj in izkušenj ter mobilnost strokovnjakov.

7.6 Ljubiteljske kulturne dejavnosti

Ljubiteljske kulturne dejavnosti so za nadaljnji razvoj kulture v občini izjemno pomembne. Gre namreč za dejavnosti, ki vključujejo in navdihujejo veliko število ljudi, jih nenehno povezujejo s kulturo in na ta način pomembno prispevajo tako h

kulturni raznolikosti občine kot tudi razvoju občinstva. Ljubiteljske kulturne dejavnosti mladim predstavljajo izhodišče, služijo kot deležniki širše kulturno-umetnostne vzgoje in soustvarjajo širšo občinsko nesnovno dediščino.

Mestna občina Celje bo ljubiteljske kulturne dejavnosti podpirala tako s sodelovanjem s celjsko območno izpostavo Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti kot tudi z razpisi za področje kulture. Spodbujala bo tudi izvajanje projektov v sodelovanju z javnimi zavodi, ki delujejo na kulturnem področju. Prav tako si bo z namenom preprečevanja osipa mladih, ki se ukvarjajo z ljubiteljskimi kulturnimi dejavnostmi, in ohranjanja tradicije na tem področju prizadevala za promocijo in popularizacijo kulturnih dejavnosti med mladimi ter jih spodbujala k vključevanju vanje.

Občina bo spodbujala aktivno vključenost ljubiteljskih kulturnih organizacij v nacionalne projekte in programe Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, sodelovanja z drugimi nacionalnimi organizacijami in gostovanja oziroma izmenjave tovrstnih kulturnih organizacij. Prizadevala si bo, da postane ljubiteljska kultura varen, sproščen in odprt prostor, v katerem se lahko poleg tradicionalnih brez večjega tveganja preizkusijo tudi nove kulturne ideje.

7.7 Razvoj drugih kulturnih področij

Mestna občina Celje si bo ob spodbujanju medpodročnega sodelovanja v kulturi prizadevala tudi za razvoj novih področij, kot so intermedijske umetnosti in transdisciplinarni kulturni programi, s posebnim poudarkom na vizualni umetnosti, ki predstavlja velik potencial, je v občini že relativno dobro razvita in tudi delno institucionalizirana. Na tem področju bo MOC kulturne organizacije spodbujala k vključevanju v nacionalne platforme, kot sta KONS in RUK, in mednarodne projekte, prek katerih bodo relevantne kulturne organizacije vstopile v stik z evropskim razvojem teh umetnosti ter hkrati pridobile potrebne kompetence in financiranje.

Občina bo skozi novo strokovno področje v okviru razpisa za izbor kulturnih projektov, ki bo namenjeno audiovizualnim dejavnostim, spodbujala kulturne projekte na področju kinematografije, filma in audiovizualnih dejavnosti. Prav tako si bo v okviru svojih pristojnosti prizadevala za nadgradnjo tehnične opreme, namenjene art kinematografiji oziroma predstavljanju nekomercialne filmske produkcije v občini.

8. Strateške usmeritve 2027-2031

Pričujoča strategija opredeljuje strateške in specifične cilje za obdobje štirih let, in sicer od leta 2024 do leta 2027. Glede na to, da živimo v času hitrih družbenih sprememb in nepredvidljivega poslovnega okolja, bi bilo zastavljanje izrazito konkretnih ciljev za obdobje po letu 2027 nekoliko preveč ambiciozno. Vsekakor pa si bo Mestna občina Celje tudi po letu 2027 prizadevala za uresničevanje usmeritev, ki izhajajo iz zastavljenih strateških ciljev tega dokumenta.

8.1 Sistem financiranja kulture

Sistem financiranja kulture je najbolj neposredno orodje občine pri spodbujanju kulturnih dejavnosti. Pri tem pa sta pomembna celoten obseg financiranja in struktura sistema financiranja kulture. Pozornost je vredno usmeriti zlasti na dve strukturni vprašanji, in sicer: katero je najoptimalnejše razmerje financiranja med javnimi in zasebnimi kulturnimi organizacijami ter, po drugi strani, kakšna naj bo porazdelitev sredstev za stroške dela, splošne materialne stroške, programske stroške in investicijske stroške. Pomembno je zavedanje, da so nekatere izmed naštetih kategorij relativno fiksne in zunanje zakonsko regulirane, kar pomeni, da ima občina pri njihovem obvladovanju le omejen vpliv. Posledično je izjemno pomembno, da se izpostavljeno vprašanje optimalne strukture sistema financiranja smiselno obravnava več let vnaprej, saj je le na tak način omogočeno dejansko stroškovno obvladovanje.

Mestna občina Celje si bo prizadevala, da bo sistem financiranja kulture po letu 2027 strukturiran na način, ki bo stimulativen in bo omogočal profesionalizacijo nevladnih kulturnih organizacij, spodbujal medinstitucionalno in medsektorsko sodelovanje, omogočal zdravo mero tekmovalnosti med kulturnimi organizacijami in se dinamično odzival na aktivnosti in uspešnost kulturnih organizacij.

8.2 Kulturni ekosistem

Občina kulturni ekosistem definira tako prek svoje regulatorne funkcije, na način ustanavljanja ali preoblikovanja kulturnih javnih zavodov, kot tudi prek finančno-izvršilne funkcije, kar pomeni, da prek področij financiranja neposredno spodbuja razvoj določenih kulturnih dejavnosti. Mestna občina Celje bo tudi po letu 2027 zasledovala strateško usmeritev v povezan, učinkovit in na znanju ter kompetencah utemeljen kulturni ekosistem.

Z uvedbo novih oblik upravljanja in profesionalizacijo določenih nevladnih kulturnih organizacij skozi programski razpis občine, bo ta ekosistem po letu 2027 bistveno drugačen, kot je sedaj. Mestna občina Celje bo razvoju ekosistema procesno sledila in se odzivala na nove pobude oziroma opažanja, ki jih danes še ni mogoče predvideti.

8.3 Kulturna infrastruktura

Temelj vsakršne kulturne infrastrukture je, da je primerno vzdrževana, zlasti pa sodobno tehnično opremljena. Le na tak način namreč lahko izpolnjuje svoje poslanstvo. Mestna občina Celje se bo zato po letu 2027 osredotočila na zlasti tri infrastrukturna področja, in sicer na energetske učinkovitost, sodobno tehnično opremljenost in zlasti učinkovito upravljanje objektov. Prav tako si bo prizadevala za dokončanje celostne prenove Knežjega dvora in dokončne funkcijske ureditve Celjskega gradu.

8.4 Mednarodno sodelovanje

Mestna občina Celje eno največjih priložnosti za razvoj kulturne dejavnosti prepoznava v potencialih, ki jih prinaša mednarodno sodelovanje. V skladu z zastavljenimi cilji bo na kulturnem področju po letu 2027 intenzivno mednarodno vpeta in povezana občina. Tako bo občina po tem letu poleg nadaljnje rasti obsega mednarodnega povezovanja in javnega mednarodnega financiranja dala poudarek na zajemanje pozitivnih eksternalij tovrstnih aktivnosti, zlasti v obliki povečanja turističnega obiska in širjenja kariernih priložnosti mladih.

8.5 Digitalizacija in podnebna odgovornost

Tudi znotraj kulturnih dejavnosti ne smemo zanemariti področja informiranja in izobraževanja o nujnosti in možnostih zelenega prehoda. Mestna občina Celje bo tudi po letu 2027 zasledovala usmeritev, da kulturne organizacije, ki jih financira, delujejo v smeri digitalizacije svojega poslovanja in programskega delovanja ter aktivno pristopajo k zmanjševanju ogljičnega odtisa.

9. IMPLEMENTACIJA IN NADZOR

Implementacija v pričujoči strategiji zastavljenih ciljev bo zahtevala sodelovanje širokega nabora deležnikov in to tako znotraj Mestne občine Celje kot tudi drugih občinskih organizacij, javnih zavodov in posameznikov. Osrednjo pristojnost nad izvrševanjem te strategije prevzema Oddelek za družbene dejavnosti Mestne občine Celje, ki ima najbolj poglobljen vpogled v dejansko stanje na področju kulture, hkrati pa tudi največ operativnih zmogljivosti za postopno uresničevanje ciljev. Pri tem je treba poudariti, da so določeni cilji izrazito kompleksni in zahtevni in bodo zato zahtevali obsežno komunikacijo, konstruktivnost in učinkovito vodenje projektov.

Oddelek za družbene dejavnosti Mestne občine Celje bo v času veljavnosti te strategije letno, najkasneje do konca meseca februarja, za preteklo leto pripravil poročilo o izvrševanju strategije. To bo obsegalo analizo dejanskega stanja, analizo izvedenih ukrepov ter predloge za izboljšanje uresničevanja strategije. Poročilo se bo letno predložilo v potrditev Mestnemu svetu in se javno objavilo na uradni spletni strani Mestne občine Celje.

Številka zadeve: 610-23/2023

Datum: 21. 2. 2024